

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 20

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

"ΥΜΕΙΣ ΕΠ' ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΙ ΕΚΛΗΘΗΤΕ,,

Σταθμόν μεγαλειώδη εις τήν διαδρομήν τών αίωνων τῆς Ἑλληνικῆς μας Ἱστορίας ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως ἡ 28ῃ Ὀκτωβρίου 1940. Ἐμπερικλείει ὁλόκληρο τὸ νόημα τῆς ζωντανῆς πραγματικότητος μέσα στήν ὁποία ζοῦμε καί κινούμεθα, καθ' ὅσον ἐμπνεόμεθα πάντοτε ἀπὸ τὸν ἀφθαστον καί δοξασμένον Ἑλληνοχριστιανικόν μας πολιτισμόν. Καί καταδεικνύει σταθερὰ τήν ἀτέρμονα καί ἐνδοξή πορεία, πού πάντοτε ἀκολουθοῦμε καί ὡς ἄτομα, καί ὡς Ἔθνος, καί ὡς Φυλή. Διότι τὸ ἀρχαῖον «Θνήσκε ὑπὲρ Πατρίδος» ἔχει γίνει σύνθημα ἀπαράγραπτον εἰς τὰς καρδίας τῶν Πανελλήνων, πού σπεύδον πάντοτε νὰ ὑπερμαχήσουν τῆς τιμῆς καί τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος των καί, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ θυσιάσθωσιν ὑπὲρ αὐτῆς.

Κανεὶς λαός, καμμιά Φυλή στὸν κόσμον ὄλο δὲν ἤμπορεῖ νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν φιλόπατρι Ἑλληνικὸν λαὸν μας. Ὅσον καί ἂν ξεπέρασε τὰ ὕψη τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ, πού ὡστόσο δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἕνας ἄχαρις καί χωρὶς περιεχόμενο κί' ἰδανικὴ ζωὴ πολιτισμός, ὡς τεχνητὸς καί ἄψυχος. Καί ὅσα μέσα κί' ἂν ἐπενόησαν οἱ λαοί, διὰ νὰ γίνων παντοδύναμοι, τὸ μόνο ἀποτέλεσμα γι' αὐτοὺς εἶναι, ὅτι νικημένοι πάντοτε ἠθικῶς θὰ στρέφωσιν πρὸς τὰ ἴδια, οἱ πανίσχυροι ὡς ἀνίσχυροι, καθ' ὅσον μάχες καί πόλεμοι χωρὶς βαθύτερον πνευματικὸ σκοπὸν, παρὰ γιὰ ταπεινὰ συμφέροντα καί μάταιες φιλοδοξίες, καί νίκες χωρὶς τίμο ἔρεισμα, δὲν ἤμποροῦν νὰ τιμηθῶσιν. Πολὸν δὲ περισσότερον νὰ σταθῶσιν. Καί ἡ ἀδέκαστος Ἱστορία ἐπέρχεται ἀδυσώπητος ἐλεγκτῆς καί ἐπιτιμητῆς τῶν ἀνιέρων αὐτῶν καί ἀδίκων ἐπιθέσεων. Καί ἀμυρῶνεται οὕτως ἡ ὑπόληψις τῶν τοιούτων ἐπιβούλων Ἰσχυρῶν!

Τὸνναντίον. Ὁ Ἑλληνικὸς μας λαὸς εἶναι πλούσιος σ' αἰσθήματα ἀνώτερα. Δουλεῖ εἰς τὸ πνεῦμα καί ὄχι στήν ὕλη. Πιστεῖ ἀκράδαντα στήν ἀθανασία. Ζῆ μέσα σὲ ἄρητους

παλμὸς ζωτικότητος καὶ ἐθνικοῦ Μεγαλείου. Κατατείνει ἐν-
συνειδήτως πρὸς τοὺς πάμφωτους κόσμους τοῦ Αἰωνίου. Καὶ
ἀκριβῶς σταυροῦται εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ τὸ πάθος του
μετουσιώνεται σὲ ζωὴ καὶ ἐνέργεια καὶ δύναμι ἀκατάλυτη.
Σταυρώνεται μὲ ἀσπλαγγίαν ἀπὸ τοὺς Ἰσχυροὺς τῆς γῆς.
Ἄλλ' ἀνίσταται μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀναστάτου Κυρίου, μὲ δό-
ξαν ἄφθιτον στεφανωμένην καὶ μὲ τιμὴν καὶ φῶς ἀφθάρτου
Μεγαλείου.

Καὶ ἀληθῶς. Αὐτὸ διδάσκει ἡ μακροαίων Ἱστορία τοῦ
Ἔθνους μας. Καὶ τοῦτο διαβλέπομεν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν του
ιστορικὴν περίοδον, ποὺ ἔχει ἀπαρχὴν τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940.

Τότε, ποὺ οἱ παντοδύναμες, ἀλλ' ὀλοσκοτεινες, δυνάμεις τοῦ
Ἄξονος προσέβαλλον μὲ ἰταμότητα καὶ μαρίαν τὴν Ἑλληνικὴν
μας Γῆν κί' ἐζήτησαν (γῆν καὶ ὕδωρ), δρόμον ἐλεύθερον, αὐτό-
χρημα ὑποταγὴν καὶ ἀσυζητητὴ παράδοσιν πρὸς ὑποδοῦλωσίν
της, ἓνας λαός, ὁ ἑλληνικὸς λαός μας, μὲ μιὰ ψυχὴ, σύγκορ-
μος ἀνεπήδησε κ' ἐλεύθερος προέταξε τὰ στήθη του, ἐνῶ μιὰ
μυριόστομος φωνὴ ἀπὸ τὰ ἐσώτατά του βάρη ἀκούσθηκε, ὡσὰν
βροντή· «ΟΧΙ!» Κί' ἦταν, ἀλήθεια, αὐτὴ του ἡ ἀπάντησις μιὰ
ζωντανὴ ἔκκρηξις τοῦ πνευματικοῦ του βάθους. Μιὰ φωνὴ τῆς
ἐλευθέρως πνοῆς του. Ἐνας παναρμόνιος ὕμνος τῆς ἐθνικῆς του
ὑπερηφανείας. Ἐνα θεσπέσιο φῶς τοῦ φωτεινοῦ πολιτισμοῦ του
κατὰ τῆς ὀλοσκοτεινῆς πορείας τοῦ ἔχθρου.

Τότε, ἐβάδισε καὶ πάλιν εὐθαρσῶς μπροστά. Γεμᾶτος ἀν-
δρείαν. Καὶ ἡρωϊσμόν. Καὶ αὐταπάρησιν. Ἐνας ἐμάχετο πρὸς
χιλίους. Καὶ χίλιοι συνέτριψαν μυριάδας. Κί' ἡ νίκη ἐστεφάνωσε
μετ' ὀλίγον τὸν τραχὺν καὶ ἄνισον αὐτὸν ἀγῶνα μὲ τὴν ἠθικὴν,
πρὸ πάντων, ἦτταν τοῦ ἔχθρου. Κ' ἔτσι ἡ μικρὰ Ἑλλὰς ὑπῆρξε
τῆς νίκης τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἢ προάγγελος. Ἄλλὰ κί' ἡ πρω-
ταιτία. Εἰς τρόπον ὥστε νὰ μείνη, δυστυχῶς μόνον τότε!, κατά-
πληκτος ὁ κόσμος μπροστὰ στὴν ἀνεξήγητη γι' αὐτὸν ἠθικὴ
δύναμι τῆς Ἑλλάδος.

Ναί. Τὸ Ἔθνος μας ἐνσαρκώνει τὸ πνεῦμα τῆς Ἐλευθερίας.
Καὶ μάχεται ἀνέκαθεν γενναῖα καὶ μὲ αὐτοθυσίαν δι' αὐτό.
Εἶναι ἡ κοιτίς καὶ ὁ προμαχὼν τῆς ιδεώδους ἐλευθερίας. Τῆς
ἐλευθερίας, ποὺ ἀπαστράπτει τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιο-
σύνης, τῆς ἀπολυτρώσεως ὅλου τοῦ κόσμου...

Στρέφομεν τὰ βλέμματα αὐτὴν τὴν ιστορικὴν ἡμέραν,
κατ' ἐξοχήν, στοὺς ἀδελφούς μας τοὺς Κυπρίους, ποὺ συνεχίζουν
ἐπάξια τὴν παράδοσι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας καὶ ἀγωνί-
ζονται γιὰ τὴν ποθητὴ ἐλευθερίαν των.

Θλιβόμεθα κατάκαρδα γιὰ τὴν ἀναληγσία τῶν Μεγάλων.

ΑΠΟ Τ' ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΟΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΙ
ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

IV

108. Τί λοιπόν θά μπορούσε νά κάνη κανείς; Γιατί, ἂν συμπεριφερθῆς μαλακώτερα σέ κάποιον πού τοῦ χρειάζεται μεγάλη αὐστηρότητα, κι' ἂν δέν βάλῃς τὸ μαχαίρι βαθειά στήν πληγὴν ἐκείνου, πού τοῦ εἶναι αὐτὸ ἀπαραίτητο, περικόβεις μὲν ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ τραῦμα του, τὸ ἄλλο ὅμως τ' ἀφήνεις.

109. Κι' ἂν πάλι ἐπιχειρήσης, δίχως κανένα δισταγμὸ,

Καὶ γιὰ τὴν ἐπίμονη ἄρησίν των ν' ἀναγνωρίσουν τὸ δικαίό μας· κι' αὐτὲς τὶς ἀτίμητες θυσίες μας, πὸν προσφέραμε ἄφθονα καὶ γι' αὐτούς.

Ἄλλὰ συγχρόνως τοὺς διαβεβαιοῦμεν διὰ μυριοστὴν φορὰν, ὅτι πλανῶνται πλάνην οἰκτρὰν. Οἱ ἰδέες ποτὲ δέν καταβάλλονται, μὲ ὅποιαδήποτε μέσα καὶ ἂν πολεμῶνται, ὅταν στηρίζονται στὰ ἀρραγῆ τῆς Πίστεως θεμέλια. Τὸ πνεῦμα πάντα ζῆ. Κι' ἡ Ἐλευθερία, ἔστω καὶ μὲ αἵματα καὶ θυσίες, βασιλεύει καὶ ἐπικρατεῖ ἐκεῖ ὅπου οἱ ἄνθρωποι, ἀδέσμεντοι κι' ἀδούλωτοι ἀπὸ τὰ ταπεινὰ ἐλατήρια, ζοῦν μὲ βιώματα καὶ πνευματικὴν ἐλευθερίαν κι' ἐνατενίζουν διαρκῶς τὸν κόσμον τοῦ Ὑπεραισθητοῦ.

Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ πίστις, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ὀρθοδοξία εἶναι οἱ ἀρραγεῖς θεμέλιοι τοῦ εἶναι μας. Τῆς ψυχῆς μας. Τοῦ ἐθνικοῦ μας Μεγαλείου. Καὶ ὑπὸ τὴν Σκέπην καὶ τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας Παρθένου, τῆς Ὑπερέμαχου τοῦ Ἔθνους μας Στρατηγοῦ, ζῶμεν. Καὶ ἀγωνίζομεθα. Καὶ νικῶμεν.

Οὐδεμίαν δ' ἔχομεν ἀμφιβολίαν, ὅτι θ' ἀνατείλῃ μὲ τὴν Χάριν Τῆς σύντομα ἢ λαμπροφόρος ἡμέρα τῆς ἐγέρσεως τῆς Ἑλληνικωτάτης Κύπρου μας ἀπὸ τὴν στυγερὴν καὶ ἀτεγκτον δουλείαν τοῦ Τυράννου.

Θά ἐλευθερωθῆ, ἀσφαλῶς. Διότι τὸ θέλει ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος διὰ τοῦ Στόματός Του, τοῦ θελοῦ Παύλου, μᾶς ἐξήγγειλε τὸ «Ὑμεῖς ἐπ' Ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε».

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

νά κάμης τὴν τομὴν ποὺ χρειάζεται, συχνὰ ἀποκαμωμένος ἐκεῖνος ἀπὸ τοὺς πόνους, τὰ πετᾶ ὅλα ἀπὸ πάνω του, καὶ τοὺς ἐπιδέσμους καὶ τὰ γιαιτρικά, κι' ἀφοῦ συν- τρίψῃ κάθε ἐμπόδιο καὶ σπάσῃ κάθε χαλινάρι, σπρώ- χνει τὸν ἑαυτό του στὸν γκρεμνόν. Καὶ θὰ μπορούσα ν' ἀραδιάσω πολλούς, ποὺ ἐξώκειλαν στὴν ἔσχατην ἀθλιό- τητα, γιατί τοὺς ἀπαιτήθηκε νὰ ὑποστοῦνε τιμωρία ἀνάλογη πρὸς τ' ἀνομήματά τους.

110. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ἐπιβάλωμε ἀπλῶς ποινές, ποὺ νᾶναι σύμμετρος πρὸς τὴν παρεκτροπὴ τοῦ καθενός, ἀλλὰ πρέπει νὰ καλοστοχαζώμαστε καὶ τὴν προαίρεση τοῦ κάθε φταίστη· μήπως τυχόν, ἐνῶ θέλομε νὰ ράψωμε τὸ σχισμένο ροῦχο, κάνωμε τὴ σχισμάδα μεγαλύτερη· κι' ἐνῶ θέλομε νὰ σηκώσωμε ὄρθιο τὸν πεσμένο, κάνωμε μεγαλύτερο τὸ πέσιμό του.

111. Γιατὶ οἱ ἀδύναμοι κι' οἱ ἀσυγκράτητοι κ' οἱ πάρα πολὺ σφιχτοδεμένοι μετὰ τὴν ἀπόλαυση τοῦ κόσμου, καὶ μάλιστα αὐτοὶ ποὺ καυχιοῦνται γιὰ τὴν καταγωγὴ τους καὶ γιὰ τ' ἀφεντιλίκι τους, ἂν μὲν κανέννας προσπαθῇ νὰ διορθώσῃ κάποιον τους ἐλάττωμα, μετὰ ἥπιον τρόπο καὶ σιγὰ σιγὰ, θὰ μπορούσαν ἴσως, ἂν ὄχι βέβαια ὀλοκληρω- τικά, ἀλλὰ τοῦλάχιστον κατὰ κάποιον μέρος, ν' ἀπαλλα- γοῦν ἀπὸ τὶς κακίες, ποὺ τοὺς κατέχουν· ἂν ὅμως τοὺς ἐπιβάλῃ κανεὶς τὴν τιμωρία διὰ μιᾶς, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ τοὺς ἀποστερήσωμε κι' ἀπὸ τὴ μερικὴ τους καλυ- τέρωση.

112. Γιατὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μιὰ καὶ βρεθῆ στὴν ἀνάγκη νὰ μὴ κοκκινίξῃ ἀπὸ ντροπὴ, ξεπέφτει στὴν ἀναισθησία· κι' οὔτε στὶς φιλικὰς συμβουλὰς ὑποχωρεῖ πλέον, οὔτε λυγίζει ἀπὸ τὶς ἀπειλές, οὔτε καὶ φιλοτι- μίεται ἀπὸ τὶς εὐεργεσίες, ἀλλὰ καταντᾶ τρισεχειρό- τηρη ἀπὸ τὴν πολιτείαν ἐκείνη, ποῦλεγε γι' αὐτὴν, ἐλεεινολογώντας την, ὁ προφήτης «ἀπόκτησες ὄψη πόρνης, κι' ἀποδιαντράπηκες πέρα ὡς πέρα».

113. Γι' αὐτὸ πρέπει ὁ ποιμένας νᾶχῃ μεγάλη σύνεση

καὶ χίλια μάτια, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ καλοεξετάζῃ ἀπὸ παντοῦ τὸν χαρακτῆρα τῆς ψυχῆς.

114. Γιατὶ ὅπως παρασύρονται πολλοὶ σὲ παραλόγια καὶ πέφτουν σὲ ἀπελπισία γιὰ τὴ σωτηρία τους, ἐπειδὴ δὲν μπόρεσαν νάνεχθοῦν τὰ δυσάρεστα φάρμακα ἔτσι ὑπάρχουν καὶ μερικοί, πού ἐπειδὴ δὲν ἐτιμωρήθηκαν μὲ ποινὴν ἀνάλογη πρὸς τὸ παράπτωμά τους, ξεπέφτουν στὴν ἀναμελιά· καὶ γίνονται πολὺ χειρότεροι καὶ παρασύρονται στὸ νὰ κάνουν μεγαλύτερα ἁμαρτήματα.

115. Πρέπει λοιπὸν ὁ ἱερωμένος τίποτε ἀπ' αὐτὰ νὰ μὴν ἀφήνῃ ἀνεξέταστο, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐρευνήσῃ τὰ πάντα μὲ κάθε ἀκρίβεια, νὰ προσφέρῃ τὴ βοήθειά του μὲ κατάλληλο τρόπο, γιὰ νὰ μὴ καταντήσῃ μάταιη ἢ προσπάθειά του.

116. Καὶ δὲν τοὺς βλέπει κανεὶς μονάχα ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ δοκιμάζουν μεγάλες δυσκολίες, ἀλλὰ καὶ στὸ νὰ ἐπανασυνδέουν τὰ μέλη ἐκεῖνα τῆς Ἐκκλησίας, πού ἔχουν ἀποσχισθῆ.

117. Γιατὶ αὐτὸν μὲν πού βόσκει πρόβατα τὸ κοπάδι του τὸν ἀκολουθεῖ, ὅπου καὶ νὰ τὸ πάῃ· ἀν δὲ καὶ μερικὰ ξεκόψουν ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο, καὶ ἀφήνοντας τὴν καλὴ χορτονομὴ τραβοῦν γιὰ βοσκὴ σὲ φτενοχώματα καὶ σ' ἀπόκρημα μέρη, φθάνει νὰ φωνάξῃ δυνατώτερα, γιὰ νὰ τὰ ξανασυμμαζέψῃ· καὶ γιὰ νὰ ξαναφέρῃ πίσω στὸ μανδρὶ του αὐτὸ πού ξέκοψε.

118. Ἄν ὅμως κάποιος ἄνθρωπος ἀποπλανηθῆ ἀπὸ τὴν ὀρθή του πίστη, πρέπει ὁ ποιμένας νάχῃ μεγάλην ἐγνοια καὶ γενναιοψυχία καὶ ὑπομονή· γιὰτὶ δὲν εἶναι βολετὸ νὰ τὸν τραβήξῃ μὲ τὴ βία, οὔτε καὶ νὰ τὸν ἐξαναγκάσῃ μὲ τὸ φόβο· ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸν πείσῃ πρῶτα· κ' ἔτσι νὰ τὸν ξαναφέρῃ πίσω στὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξέπεσε.

119. Εἶναι χρεῖα λοιπὸν νάχῃ γενναία ψυχὴ, γιὰ νὰ μὴ στενοχωριέται γιὰ τὸ κακὸ· καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀπογοητεύεται γιὰ τὴ σωτηρία αὐτῶν πού περιέπεσαν, σὲ πλάνη·

και για να μπορη αυτο παντα ναχη στο νου του και να ληη· πως ισως ο Θεος τους δωση την επιγνωση της αληθειας, και απαλλαγουν απο την παγίδα του Διαβολου.

120. Και γι' αυτον τον λογο, μιλωντας ο Κυριος με τους μαθητες του, ειπε — «Ποιος ειναι λοιπον ο δουλος ο πιστος και ο φρονιμος;»

Γιατι αυτος μεν που ασκειται μοναχος του, στον εαυτο του μοναχα περιοριζει και την ωφελεια· ενω το κερδος απο την ποιμαντικη απλωνεται σ' ολο τον λαο. Κι' αυτος μεν που μοιραζει χρηματα στους αναγκασμενους, η και μ' αλλον οποιονδηποτε τροπο βοηθει τους αδικουμενους, ωφελει βεβαια κι' αυτος καπως τους πλησιον του· αλλα τόσο λιγωτερο πολυ απο τον ιερα, οση ειναι η αποσταση που χωριζει το σωμα απο την ψυχη.

121. Ευλογα λοιπον ειπεν ο Κυριος, οτι «η φροντιδα για τα ποιμνια, ειναι σημαδι αγαπης προς τον ιδιο». — « Δεν αγαπας λοιπον, μου ειπε, εσυ τον Χριστον; »

122. — « Και τον αγαπω· και ποτε μου δεν θα παυσω να τον αγαπω· φοβουμαι ομως μηπως παροργισω αυτον που τον αγαπω ».

123. — Και ποιο αινιγμα, μ' απαντησε θα μπορούσε να γινη σκοτεινότερο απ' αυτο; αν δηλαδη ο μεν Χριστος επροσταξεν αυτον. που τον αγαπα να βόσκη τα προβατα του, συ δε λες, πως δεν τα βόσκεις, επειδη αγαπας αυτον που το επροσταξε.

124. — Ο λογος αυτος, απαντησα, δεν ειναι αινιγμα· αλλα κι' ολοφανερως κι' απλος. Γιατι αν, ενω ειμαι σε θεση ν' ασκησω την εξουσιαν αυτη, οπως ο Χριστος ηθελε, την απεφευγα υστερα, θαπρεπε βεβαια τότε να παραξενευσαι γι' αυτο που λεω· απου ομως η ψυχικη μου αδυναμια με κανει αχρηστο για τη διακονια αυτη, που το βρισκεις πως αξιζει να συζητιεται αυτο που λεω;

125. Γιατι και τρεμω, μηπως παραλαβω στα χερια μου την αγελη του Χριστου καλοδυναμωμενη και ολο-

παχη, κ' ὕστερα μὲ τὴν ἀπειρία μου τῆς κάμω κακὸ κι' ἔτσι θὰ παροργίσω ἐναντίον μου τὸ Θεό, πού τόσο τὴν ἀγάπησε, ὥστε, γιὰ τὴ σωτηρία της καὶ γιὰ τὴ δόξα της νὰ παραδώσῃ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.

126. — Τὰ λὲς αὐτὰ στ' ἀστεῖα, μ' ἀπάντησε. Γιατί, ἂν τὰ λὲς στὰ σοβαρά, δὲν ξέρω πῶς ἀλλοιώτικα θὰ μποροῦσες ν' ἀποδείξῃς καλύτερα, ὅτι ἔχω δίκηο νὰ στενοχωριέμαι, παρὰ μὲ τὰ λόγια σου τοῦτα, πού μ' αὐτὰ ἐπροσπάθησες ν' ἀποδιώξῃς τὴ λύπη μου. Γιατί ἐγὼ τῶξέρα βέβαια κι' ἀπὸ πρὶν ὅτι μ' ἀπάτησες καὶ πῶς μ' ἐπρόδωκες, τώρα δέ, μὲ τὴν προσπάθειά σου νὰ βγάλῃς ἀπὸ πάνω σου τίς κατηγορίες μου, τῶνοιωσα πολὺ περισσότερο αὐτό· καὶ βλέπω καὶ καταλαβαίνω πολὺ καλὰ, σὲ ποιά δυστυχία μ' ἔφερες.

127. Γιατί, ἂν γιὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἀποτραβήχθη-
κες ἀπὸ τὸ τέτοιο λειτούργημα, ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶχες
τὴν συναίσθηση πῶς εἶναι ἀνῆμπορη ἡ ψυχὴ σου νὰ
βαστάξῃ τὸ μεγάλο βάρος τοῦ ἀξιώματος, θᾶπρεπε
ἐμένα πρῶτα ν' ἀποτραβήξῃς, κι' ἂν ἀκόμα συνέβαινε
νάχω γι' αὐτὸ μεγάλη λαχτάρα· καὶ μάλιστα πολὺ
περισσότερο, ἀφοῦ σὲ εἶχα τελείως ἐξουσιοδοτήσῃ, ἐσὺ
ν' ἀποφασίζῃς γι' αὐτά.

128. Τώρα ὅμως τὸ συμφέρον σου μονάχα ἐκύτταξες,
καὶ γιὰ τὸ δικό μου οὔτε γνοιόσθηκες. Καὶ μακάρι λοιπὸν
νὰ τῶχες παραβλέψει· καὶ θὰ μ' ἔφθανε αὐτό. Σὺ ὅμως
κ' ἐμηχανεύθηκες, μὲ πονηρία, τρόπο, πῶς νὰ πέσω
εὐκόλα στὰ χέρια αὐτῶν, πού ζητοῦσαν νὰ μὲ δεσμεύσουν.

129. Γιατί οὔτε σ' ἐκείνη τὴ δικαιολογία μπορεῖς νὰ
καταφύγῃς, ὅτι σ' ἐξεγέλασε ἡ κοινὴ γνώμη γιὰ μένα
καὶ σ' ἔπεισε νὰ ὑποθέτῃς πῶς ἔχω τάχα κάποιες
μεγάλες καὶ θαυμαστὲς ἰκανότητες. Γιατί ἐγὼ οὔτε ἀπὸ
τοὺς ἀξιοθαύμαστους οὔτε κι' ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς ἤμουνα.
Μὰ οὔτε κι' ἂν ἦτανε ἔτσι τὸ πρᾶγμα, θᾶπρεπεν ἐσὺ
νὰ προτιμήσῃς τὴ γνώμη τοῦ πλήθους ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

130. Γιατί, ἂν βέβαια δὲν εἶχες ποτέ σου δοκιμάσει

τῆ συναναστροφή μου, θὰ ἐνόμιζε καθέννας πὼς ἔχεις κάποιαν εὐλογη δικαιολογία, στηρίζοντας τὴν κρίση σου σύμφωνα μὲ τὸ τί λέει ὁ κόσμος. "Ἄν ὅμως κανεὶς δὲν ξέρεῖ τόσο καλὰ τὸ καθετὶ δικό μου, ἀλλὰ κι' ἀπὸ τοὺς γονιούς μου κι' ἀπ' αὐτοὺς ποὺ μ' ἀνάστησαν ἐσὺ ξέρεις καλύτερα τὴν ψυχὴ μου, ποιά πρόφαση θὰ βρῆς ποὺ νᾶναι τόσο βásiμη, ὥστε νὰ μπορέσης νὰ πείσης αὐτοὺς ποὺ σ' ἀκοῦνε, πὼς δὲν μ' ἔσπρωξες θεληματικά σου στὸν κίνδυνον αὐτόν;

131. "Ἄς τ' ἀφήσωμεν ὅμως τώρα αὐτά· γιατί οὔτε καὶ σὲ βιάζω νὰ μοῦ ἀπολογηθῆς γιὰ ταῦτα. Καὶ λέγε, τί θὰπολογηθοῦμε στοὺς κατηγοροὺς μας.

122. Μὰ κ' ἐγώ, τ' ἀπάντησα, δὲν θὰ πρχωρήσω προτῆτερα σ' ἐκεῖνα, προτοῦ νὰ ξεδιαλύνω τὴ διαφορὰ μας, ἔστω κι' ἂν θέλῃς ἐσὺ νὰ μ' ἀπαλλάξῃς χίλιες φορές ἀπὸ τίς κατηγορίες.

133. Γιατί, ναὶ μὲν εἶπες ἐσὺ, ὅτι ἀξίζει νὰ συχωρηθῶ καὶ ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ κάθε κατηγορία γιὰ τὴν ἄγνοιά μου, ἐὰν βέβαια σ' ἔσπρωξα στὴ σημερινὴ κατάσταση, χωρὶς νὰ ξέρω τίποτε ἀπ' ὅ,τι σ' ἀφορᾷ. Ἐπειδὴ ὅμως σ' ἐπρόδωσα ὄχι ἀνήξερως ἀλλὰ γνωρίζοντας στὴν ἐντέλεια τὴν κατάστασή σου, γι' αὐτὸ ἀποκλείεται γιὰ μένα κάθε εὐλογη πρόφαση καὶ δικαιωγμένη ἀπολογία.

134. Ἐγὼ δὲ ἰσχυρίζομαι ὅπως διόλου τ' ἀντίθετο. Γιὰ ποιὸ λόγο; Γιατί τὰ τέτοια πρέπει κανεὶς νὰ τὰ πολυξετάζῃ· κι' αὐτὸς ποὺ πρόκειται νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἄξιο γιὰ τὴν ἱερωσύνη, δὲν πρέπει ν' ἀρκῆται στὴν φήμη τοῦ πλήθους μονάχα, ἀλλὰ μαζὶ μ' ἐκείνη πρέπει καὶ ὁ ἴδιος — καὶ μάλιστα περισσότερο καὶ πρὶν ἀπ' ὅλους — ν' ἀχῆ ἐρευνῆσει τὸ καθετὶ δικό του.

135. Γιατί κι' ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν εἶπε «πρέπει δὲ αὐτὸς ν' ἀχῆ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἀπὸ τοὺς ἀπέξω», δὲν ἀποκλείει τὴν ἐξονυχιστικὴ καὶ καλοβασανισμένην ἔρευνα· οὔτε καὶ ὑπο-

δεικνύει πώς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο σὲ βαρύτητα τεκμήριο στὴ δοκιμασία τῶν ὑποψηφίων. Γιατὶ ἀφοῦ εἶπε: προτῆτερα πολλά, κατόπιν τὸ ἐπρόσθεσε κι' αὐτό, φανερώνοντας, πώς γιὰ τὶς τέτοιες ἐκλογές δὲν πρέπει ν' ἀρκοῦμαστε σ' αὐτὸ μονάχα, ἀλλὰ μαζὶ μὲ τ' ἄλλα νὰ συμπεριλαβαίνουμε κι' αὐτό.

Γιατὶ συμβαίνει συχνὰ νᾶναι λαθεμένη ἡ γνώμη τοῦ πλήθους. "Ὅταν ὅμως προηγηθῆ ἡ τέλεια ἔρευνα, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ μὴν ὑποπτεύεται πλέον κανένα κίνδυνο.

136. Γιὰ τοῦτο καὶ τοποθετεῖ τὸ πρᾶγμα αὐτό, τὴν ἐξωτερικὴ δηλαδὴ μαρτυρία, ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλα. Γιατὶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς «πρέπει δὲ αὐτὸς ν' ἀχρημαρτυρία καλῆ», ἀλλ' ἐπρόσθεσε στὸ μεταξὺ τὸ καί, γιὰ τὴν ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ αὐτοπρόσωπη καὶ τέλεια ἔρευνα πρέπει νὰ προηγηθῆ ἀπὸ τὴν φήμην τῶν ἀπέξω. Ἐπειδὴ λοιπὸν κ' ἐγὼ ἤξερα τὰ περιστατικά σου καλύτερα κι' ἀπ' αὐτοὺς ποὺ σ' ἐγέννησαν, ὅπως καὶ σὺ ὁ ἴδιος τὸ παραδέχθηκες, τὸ σωστὸ θᾶτανε νᾶχω ἀπαλλαγῆ ἀπὸ κάθε κατηγορία.

138. — Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἀκριβῶς— μ' ἀπάντησεν. "Ἄν κάποιος θὰ σοῦκανε καταγγελία, δὲν θὰ γλύτωνες. "Ἡ μήπως καὶ δὲν θυμᾶσαι τὴν ἀδυναμία τῆς ψυχῆς μου, κι' ἀπ' ὅσα ἀκουσες ἀπὸ ἐμένα, κι' ἀπὸ ὅσα τὰ ἴδια μου τὰ ἔργα συχνὰ σ' ἐπληροφόρησαν. Μήπως δὲν μ' ἐπερίπαιζες πάντα σου γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὡς μικρόψυχο· γιὰ τὸ εὐκόλα χάνω τὸ θάρρος μου κι' ἀπὸ τὶς πλέον ἀσήμαντες ἀκόμη φροντίδες;

— Βέβαια τὰ θυμοῦμαι κι' αὐτά, τοῦ ἀπάντησα, γιὰ τὸ πολλές φορές σοῦ τάκουσα τὰ λόγια αὐτά· κι' οὔτε θὰμποροῦσα νὰ τ' ἀρνηθῶ, Ἐγὼ ὅμως, κι' ἂν σὲ περιγελοῦσα καμμιά φορά, τῶκανα αὐτὸ στ' ἀστεῖα κι' ὄχι στ' ἀληθινά.

ΘΕΟΔΟΣΗΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΚΑ, ΤΥΠΙΚΑ, ΣΧΟΛΙΑ

Εἴσοδος εἰς τὸ "Ἅγιον Βῆμα.

Χριστιανὸς εἰσερχόμενος δι' εὐλογον αἰτίαν εἰς τὸ "Ἅγιον Βῆμα πρέπει ἀπαραβάτως νὰ λάβῃ εὐλογίαν παρὰ τοῦ Προϊσταμένου, ἢ ἐλλείψει, τοῦ λειτουργοῦντος διὰ χειρασπασμοῦ. Τὸν κανόνα τοῦτον τηροῦν οἱ Χριστιανοὶ κατὰ 97%. Διὰ τὰ 3%, οἱ ὅποιοι ἐξ ἀγνοίας δὲν τηροῦν αὐτόν, πρέπει νὰ τὸν διδάσκῃ ὁ ἱερεὺς, ἀλλ' ὁ ἱερεὺς δὲν τὸν διδάσκει, ἵνα μὴ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀγενής. Ἀσχέτως ὅμως πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας, εἶδον ἐν λειτουργίαις μου χριστιανοὺς θεολόγους εἰσεληλυθότας εἰς τὸ "Ἅγιον Βῆμα καὶ ἰσταμένους εὐλαβῶς βεβαίως εἰς τὴν γωνίαν τοῦ νοτίου κλίτους, κατὰ τρόπον μόνιμον. Μετὰ πολλὴν ὥραν τοὺς ἐκάλεσα καὶ τοὺς ἠρώτησα, διατι μένουσιν ἐν τῷ Ἱερῷ ἄνευ εὐλογίας, καὶ μοι εἶπον τὴν ἀστείαν δικαιολογίαν, «διὰ νὰ μὴ σᾶς ἐνοχλήσωμεν». Εἶπον εἰς αὐτούς· «Προτιμῶ τὴν ἐνόχλησιν παρὰ τὴν σταθεροποίησιν νέου καινοτόμου καθεστώτος». Καὶ προσέθηκα. «Ἄν θέλουσιν νὰ εἶναι τόσοσιν πολὺ λεπτοί, νὰ κάθηνται ἔξω». Μοῦ ἐζήτησαν συγγνώμην καὶ εὐλογίαν καὶ ἔμειναν.

Τάξις — Ἱεραρχία.

Αἱ ἀταξίαι, αἱ παραλείψεις καὶ αἱ παραβάσεις ὀφείλονται βεβαίως εἰς ἀγνοίαν, ἀλλὰ πολλαὶ ὀφείλονται εἰς ἐγωϊσμὸν ἐμφύτως ἐκδηλούμενον, ἢ ἐκ παραβλέψεως τῶν προϊσταμένων ἱερέων ἐξελικτικῶς ἀναπτυσσόμενον. Μία ἐξήγησις ὡς πρὸς τὴν τάξιν.

1) Τάξις οὐδέποτε δύναται νὰ ἐννοηθῇ, ἂν δὲν εἶναι τι τὸ σταθερόν.

2) Σταθερότης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τηρηθῇ ἄνευ πεθαρχίας καὶ

3) Πειθαρχία δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἄνευ ἱεραρχίας.

Ἄλλ' ἡ ἱεραρχία φυσικῶς καὶ ἀφελῶς ἐστηρίχθη εἰς τὴν προγενεσίαν, ἥτοι εἰς τὴν προτεραιότητα τῆς χειροτονίας ἢ χειροθεσίας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ. Πλὴν συμβαίνει πλειστάκις ἡ προγενεσία ὡς συμπτωματικὴ νὰ μὴ ἱκανοποιῇ ὅ,τι πρέπει νὰ ἱκανοποιήσῃ εἰς πολλὰς περιστάσεις, οὕτω δὲ ὁ ἔχων τὴν προγενεσίαν δὲν εἶναι δυνατὸν, ἢ σκόπιμον, νὰ ἐμφανισθῇ ὡς πρῶτος εἴτε λόγῳ ἀτελοῦς ἢ καὶ μηδεμιᾶς ἱκανότητος πρὸς διεξαγωγὴν τελετῆς, ἢ διευθύνσεως μιᾶς συγκεντρώσεως, εἴτε, εἴτε... Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν καθὼς καὶ πᾶς Ὁργανισμὸς δὲν εἶναι δυνατὸν γενικῶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς συμπτώσεις. Καὶ ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴν τῆς δι' ἐπιλογῆς ἐξυψώσεως

τοῦ Α ἢ τοῦ Β εἰς τὸ προβάδισμα καὶ εἰς οἰανδήποτε διεύθυνσιν. Τοῦτο δὲ γίνεται διὰ τῆς ἀπονομῆς ὀφφικίων, δυνάμει τῶν ὁποίων οἱ κεκτημένοι ταῦτα προίστανται τῶν κεκτημένων προγενεσίαν.

Ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων ἐβάδισαν οἱ ἱερωμένοι, πρῶτοι καὶ ἔσχατοι, ἐπὶ γενεάς γενεῶν μετὰ θαυμαστῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεως, συμψύχου, εἰλικρινεστάτης καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως ἔναντι ἀλλήλων, εἰς τρόπον ὥστε ὁ βλέπων ἐφηρμοσμένους πιστῶς τοὺς τοιοῦτους κανόνας ἐν οἰαδήποτε ἱερουργίᾳ, πρὸ παντὸς δὲ ἐν τῇ θείᾳ εὐχαριστίᾳ, νὰ νομίζῃ ὅτι εὐρίσκεται ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τοῦ Ὑψίστου, ἐν ᾧ τὰ πλήθη τῶν ἀγγελικῶν στρατιῶν παρεστηκότα Αὐτῷ (τῷ Ὑψίστῳ) ἄδουσι τὸν ἐπινίκιον ὕμνον. Οὐδεὶς κατελάμβανε σειρὰν ἀνήκουσαν εἰς ἄλλον, οἱ πάντες εὐρίσκοντο φυσικώτατα ἐν ταῖς οἰκείαις θέσεσι. Καὶ ἂν βραδύτερον ἐνεφανίζετο εἷς ἔχων πρωτεριότητα, πάντες μετεκινοῦντο ἀστραπιαίως μὲν, ἀλλ' ἡρεμώτατα καὶ ἀνεπαισθήτως, ἵνα καταλάβῃ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ σειρὰν.

Προφάσεις.

Τὴν καλὴν αὐτὴν ἐποχὴν μὲ τὸ ἰδεῶδες καὶ ἰδεωδῶς ἐφαρμοζόμενον καθεστῶς τῆς τὴν ἐφθάσαμεν καὶ τὴν ἐζήσαμεν ἀπὸ γενετῆς καὶ ἀρκετὰ ἔτη τῆς ἱερατείας ἡμῶν. Βραδύτερον ὅμως μετὰ λύπης ἐβλέπομεν τὴν καθωρισμένην τάξιν τῆς σειρᾶς κατακρημιζομένην ἀλλαχοῦ μὲν παταγωδῶς, ἀλλαχοῦ δὲ μετὰ θορύβου αἰσθητοῦ εἰς βαθμόν, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν νὰ μὴ τηρῆται, ἀλλὰ νὰ ἐφαρμόζηται ἄλλη μὲν τάξις ἐν ἐνὶ ναῶ, ἄλλη δὲ ἐν ἄλλῳ, καὶ ἄλλη ὑπὸ τοῦ Α' ἱερέως, καὶ ἄλλη ὑπὸ τοῦ Β' καὶ ἄλλη ὑπὸ τοῦ Α' χθές καὶ ἄλλη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Α' σήμερον.

Εἰς ἐρωτήσεις φιλικὰς πρὸς τοὺς ἀτακτοῦντας ἢ ἀτακτήσαντας ἐν συγκεκριμένην τινὶ ἱερουργίᾳ ἐδίδετο ἢ ἀπάντησις, ὅτι κατὰ λάθος ἠτάκτησαν, χωρὶς ὅμως οὐδέποτε νὰ ἐπανορθώσουν τὸ λάθος, καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ καταλάβῃ τις κατὰ λάθος θέσιν κατωτέραν ἐκείνης, ἥτις τῷ ἀνῆκε.

Ἐν τῇ παλαιοτέρᾳ Τουρκίᾳ μέχρι τῆς ἐξ αὐτῆς ἀπομακρύνσεως καὶ ἡμῶν ἦτο καθωρισμένη διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἐθνότητας ἱεραρχία ὡς ἐξῆς. Πρῶτοι οἱ Τοῦρκοι, δεῦτεροι οἱ Ἕλληνες, τρίτοι οἱ Ἀρμένιοι, τελευταῖοι οἱ Ἑβραῖοι. Οἱ Ἀρμένιοι μὴ ἀνεχόμενοι τὸ προβάδισμα τῶν Ἑλλήνων, εἰς τελετὰς ὑπαιθρίους ἔνθα δὲν ἦτο ἀδύνατος ἡ σύγχυσις, κατὰ λάθος ἐφρόντιζον νὰ ἔχουν τὸν θρησκευτικόν των ἀρχηγόν μετὰ τοῦ οἰκείου κοινοτικοῦ συμβουλίου προβαδίζοντας τοῦ Ἑλληνοσ Μητροπολίτου καὶ τοῦ συμβουλίου του. Πολλάκις ἐδάρησαν ἀνηλεῶς ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ τὸ λάθος ἦτο λάθος. Δὲν ἔκαμαν δὲ οὐδέποτε λάθος νὰ σταθοῦν μετὰ τοὺς Ἑβραίους.

Συνέχεια ἀταξιῶν καὶ προφάσεων.

Ἐφετηρία τῶν τοιούτων ἀταξιῶν ὑπῆρξεν, ὡς παρατηρήθη, ὁ ἐγωϊσμός καὶ ἡ ἐπιδειξιομανία, ἀπροσχημάτιστος μὲν παρ' ἱερέων ἀμορφώτων, μετὰ προσχημάτων δὲ παρὰ μεμορφωμένων. Πρὸς συγκάλυψιν δὲ τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἐπενοήθη μία προσχηματικὴ θεωρία ἐξελικτικῶς πιστευθεῖσα καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἐπινοησάντων, θεωρία, καθ' ἣν οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς προηγούνται αὐτοδικαίως τῶν ἀπ' αἰῶνων κεκτημένων τὸ προβάδισμα ἀρχιμανδριτῶν. Μὴ δυνηθέντες δὲ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ποθητὴν αὐτοῖς σειρὰν δι' ἐποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς ἤλπιζον, ἠθέλησαν νὰ κατακτήσουν αὐτήν, καθ' ὃν τρόπον οἱ κατέχοντες διάφορα ὑψώματα ὀπλαρχηγοὶ οἱ πρὸς ἀλλήλους ἀντιτιθέμενοι κατέκτων δι' αἰφνιδιασμῶν τὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν. Καὶ ἤρχισαν λοιπὸν ἐν συλλειτούργοις, ἄλλοτε μὲν νὰ προτρέχωσι τοῦ πρώτου τῆ τάξει εἰς τὰς ἐκφωνήσεις, ἄλλοτε νὰ ἐκφωνῶσι τὸ «εὐλογημένη ἡ βασιλεία» ἢ τὸ «εὐλογητὸς ὁ Θεός». Ἄλλοτε νὰ λέγωσι τό, «Εἰρήνη πᾶσι» ἐξ ὑφαρπαγῆς, ἄλλοτε δὲ μὴ συνιερουργοῦντος τοῦ πρώτου τῆ τάξει νὰ ἀνασκάπτωσι τὴν σειρὰν ἀλλήλων, μεταβαλλόμενοι αὐθαιρέτως καὶ ἐναλλάξ ἐν τῇ αὐτῇ λειτουργίᾳ εἰς πρώτους, εἰς δευτέρους, εἰς τρίτους, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐγένοντο παραστάσεις εἰς τὸν ἀείμνηστον Χρυσόστομον παρ' ἀρχιερέως τυχόντος ἐν τινι λειτουργίᾳ ναοῦ. Ταῦτα δὲ μὲ τὸν προφανῆ καὶ μὴ ἀποκρυπτόμενον σκοπὸν νὰ διαλύσουν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν Χριστιανῶν τὴν διάκρισιν σειρᾶς καὶ τὴν ἔννοιαν πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου καὶ νὰ ἐμπνεύσουν σανφασονικὴν ψυχολογίαν. Τόση δὲ ἦτο ἡ ὀρμὴ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀτασθαλίας ταύτης, ὥστε καὶ ὅταν ὁ πρῶτος τῆ τάξει ἱερούργει μόνος, παρεκώλυον ἐνεργῶς τοὺς νεωκόρους νὰ ἐκτελοῦν τὰς ὁδηγίας του.

Παράδειγμα ἐξηκριβωμένον ὑπ' ἐμοῦ.

Προϊστάμενος ναοῦ τελῶν κάποτε κατὰ τὴν ἰδικὴν του ἐφημερίαν τὸν ἔσπερινὸν τῆς 1ης Αὐγούστου, τὸν ὁποῖον θὰ ἐπηκολούθει καὶ ἡ κεκανονισμένη Παράκλησις, διέταξε τὸν νεωκόρον, ὅπως ἅμα τῷ (νῦν ἀπολύεις) σημάην τὸν κώδωνα τοῦ ναοῦ, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Συνάδελφος τοῦ προϊσταμένου εὐρεθείς κατὰ σύμπτωσιν κάτω τοῦ κωδωνοστασίου ἐπροπηλάκισε τὸν νεωκόρον. ἅμα κατελθόντα, διὰ τὴν κωδωνοκρουσίαν. Μάτην ὁ νεωκόρος τῷ εἶπεν, ὅτι ἐνήργησε κατ' ἐντολὴν τοῦ Προϊσταμένου, ἱερουργοῦντος ἐν τῇ ἑβδομαδί του, καὶ ἐξηγήσαντος ὅτι κατὰ καθεστῶς αἰωνόβιον πᾶσα δευτέρα, ἢ τρίτη ἀκολουθία, συναπτομένη προηγουμένη, ἀγγέλλεται διὰ κωδωνοκρουσίας (μεσονυκτικόν, ἕρθρος, λειτουργία, καὶ μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Πεντηκοστῆς ὁ ἔσπερινὸς τῆς γονυκλισίας καὶ μετὰ τοὺς ἔσπερινούς τοῦ Αὐγούστου αἱ παρακλήσεις). Ὁ ρηξικέλευθος

συνάδελφος ἔδωκε μὲν ἐντολὴν αὐστηρὰν εἰς τὸν νεωκόρον νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν κωδωνοκρουσίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλῆς, ὅτι ἡ ἐντολὴ του δὲν θὰ παρεβιάζετο, ἅμα τῇ κωδωνοκρουσίᾳ τοῦ ἔσπερινοῦ τῆς ἐπομένης μετέβη καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ μέσον τῆς ἐξωτερικῆς σιδηρᾶς καὶ κυκλοτεροῦς κλίμακος τοῦ κωδωνοστασίου καὶ παρημπόδισε τὴν ἄνοδον τοῦ νεωκόρου ζητήσαντος νὰ ἀνέλθῃ, εἰς δόξαν φυσικὰ τῆς τάξεως, τῆς πειθαρχίας, τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς ὀφειλομένης ἀγγελικῆς ἀρμονίας ἐν ταῖς ἱερουργίαις μεταξὺ συναδέλφων!

Ἔξ παρατηρήσεις ὑπὸ φίλου Κληρικοῦ δοθεῖσαι μοι.

1) Ἱερεῖς τινες προσκομίζοντες κόπτουν διὰ κοπτεροῦ μαχαίριδιου εἰς τὰ οἰκεῖα μέρη τὸν ἅγιον ἄρτον καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Θεοτόκου μερίδας καὶ τῶν ἐννέα ταγμάτων καὶ εἶτα ἀπλῶς θίγουν μὲ τὴν ἁγίαν λόγχην τὰ κεκομμένα μέλη καὶ ἐξάγουν τὰ τμήματα ἐκ τῆς προσφορᾶς. Νομίζω ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι ἄτοπον.

Ἄπαντῶ, ὄχι μόνον ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἀσεβές. Διότι κατόπιν δὲν τελοῦμεν θυσίαν τοῦ ἀκεραίου Ἰησοῦ, ἀλλὰ τοῦ τεμαχισμένου εἰς τεμάχια ἐκ τῶν προτέρων. Φοβοῦμαι μήπως εἶναι καὶ θεομπαιξία.

2) Ὁ ἐγγεόμενος ἐν τῷ Ἁγίῳ Ποτηρίῳ οἶνος νὰ εἶναι εἰς μεγαλύτεραν ποσότητα ἀπὸ τὸ ὕδωρ, οὕτως ὥστε αὐτὸ καὶ τὸ μετὰ ταῦτα ζέον νὰ μὴ ἀποχρωματίζουν τὸν οἶνον, ὡς ποιοῦν ἀρκετοί.

Ἄπ. Ὁρθόν.

3) Κακῶς παραλείπεται ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ ἡ κροῦσις τῶν κωδῶνων κατὰ τοὺς ἔσπερινοὺς καὶ τοὺς ὄρθρους τῶν καθημερινῶν. Ὑπάρχει καὶ εἰδικὴ πραγματεία «περὶ τῶν ἱερῶν κωδῶνων» τοῦ ἀειμνήστου Κ. Ράλλη.

Ἄπ. Μόνον εἰς βαρβάρους τόπους, ἐν οἷς οἱ κυρίαρχοι βάρβαροι κωλύουν τοῦτο, εἶναι δυνατόν νὰ γίνεταί ἐν τοιοῦτο.

4) Πρὸ τῆς ἐνάρξεως πάσης ἱεροπραξίας πρέπει νὰ ἀνάπτηται κηρός.

Ἄπ. Ὁρθόν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ νεωκόροι τῶν ἱερῶν ναῶν ἐτοιμάζουν τὰς κανδήλας ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐκάστου Σαββάτου ἢ παραμονῆς ἑορτῆς διὰ νὰ εἶναι ἐτοιμοὶ πρὸς ἀναψιν κατὰ τὰς ἱερουργίας.

5) Ἱερεῖς τινες ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ ὄρθρου ποιοῦν εὐλογητὸν καὶ ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ καθίσματα, ἧ καὶ περαιτέρω αὐτῶν.

Ἄπ. Ἄτακτον ἢ μᾶλλον παράνομον καὶ οἱ ποιοῦντες ὑπόκεινται εἰς ἔλεγχον.

6) Ἱερεῖς τινες λαμβάνουν καιρὸν ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης, οὐχὶ δὲ ἐνώπιον τοῦ Τέμπλου.

Ἄπ. Ὁ καιρός, ὡς εἶπομεν, λαμβάνεται διὰ μετανοίας ἐν τῷ Θρόνῳ. Καὶ ἐὰν μὲν παρίσταται ἀρχιερεὺς, λαμβάνεται καὶ ἡ εὐλογία αὐτοῦ καὶ οἱ λαμβάνοντες οὕτως τὸν καιρὸν εἰσέρχονται ἀμέσως εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα καὶ ἐνδύονται τὰς οἰκείας στολὰς. Ἐὰν δὲ δὲν παρίσταται Ἀρχιερεὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν τῷ Θρόνῳ μετανοίαν, ποιοῦσι τὴν νενομισμένην προσευχὴν ἐν τῷ Τέμπλῳ.

7) Διάκονοι τινες ἔχουν καταργήσει τὰ ἐπιμάνικα, διότι παρακωλύουν τὴν ἐπίδειξιν τῶν κολαριστῶν μαυικίων των μὲ τὰ πολυτελεῆ κομβία των. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀράριά των δὲν ζωννύονται σταυροειδῶς, ἐνιοὶ δὲ τὰ ἔχουσι βραχύνει διὰ νὰ ὁμοιάζωσι πρὸς μικρὰ ἀρχιερατικὰ ὠμοφῶρια.

Ἄπ. Διὰ τὸ τοιοῦτον ὁ ἱερεὺς εἶναι ἔνοχος.

Πρωτοβουλία Ἀρχιεπισκόπου καὶ δύο διαλέξεις.

Κρούσματα παρόμοια, ἢ ἀνάλογα, πρὸς τὰ παραδειγματικῶς καὶ κατὰ σταγόναις ἀναφερόμενα παρετήρησε πολλάκις καὶ αὐτὸς ὁ αἰμίμηστος Κυρὸς Χρυσόστομος, ἔλαβε δὲ καὶ προσωπικὰς ἐπιστολάς παρ' ἐνίων Χριστιανῶν, ἐφ' ᾗ καὶ συνέστησε μὲ τὴν συνήθη αὐτῷ ἠπιότητα κατὰ τινὰ τῶν τακτικῶν καὶ ὠραίων τότε ὁμαδικῶν συγκεντρώσεων τῶν ἑφημερίων τὴν πιστὴν καὶ τακτικὴν μελέτην τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἀποφεύγωνται αἱ ἀνομοιομορφίαι, ὡς ἔλεγε. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σχετικὴ συζήτησις ἐπανελήφθη ἐν ἄλλῃ συγκεντρώσει, προήχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ δώσῃ ἐντολὴν εἰς τὸν χαράσσοντα τὰς γραμμάς ταύτας, ἵνα ἐν προσεχεῖ τινι συγκεντρώσει, ἀφοῦ ἐτοιμασθῆ, ἐκθέσῃ τὰς βασικὰς γραμμάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ὠκοδομημένη ἡ τάξις τῆς Θείας λειτουργίας καὶ γενικώτερον πάσης Ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

Συνεμορφώθη πρὸς τὴν σεπτὴν ἐντολὴν καὶ ἡτοίμασα μὲ τὰς μικράς μου δυνάμεις τὴν ἀπαιτουμένην ἐργασίαν. Ἀνήγγειλα εἰς τὸν Ἀείμηστον, ὅτι εἶμαι ἔτοιμος, καὶ ὥρισε μίαν τῶν τακτικῶν συγκεντρώσεων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παραγγελλθέντος θέματος.

Ἀνέπτυξα τὸ θέμα εἰς δύο συγκεντρώσεις καὶ ὑπεστήριξα.

1) Ὅτι ἡ Θεία λατρεία τῆς Ἐκκλησίας ἰδίᾳ κατὰ τὴν θεϊὰν λειτουργίαν τελεῖται κατὰ πρότυπον Οὐράνιον.

2) Ἀπετύπωσα τὰς θεμελιώδεις γραμμάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ὠκοδομημένη ἡ τάξις τῆς Θείας λειτουργίας καὶ γενικώτερον τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ὡς συνεπέας παραγομένας λεπτομερείας, ἀνέφερα δὲ πλεῖστα παραδείγματα ἀταξιῶν ἄλλων μὲν ἐξ ἀγνοίας, ἄλλων δὲ ἐξ ἀδιαφορίας, ἄλλων δὲ ἐξ ἐλλείψεως σεβασμοῦ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ τῶν ἀκολουθιῶν, ἢ τῶν ἱερουργιῶν, καὶ ἰδίᾳ ἐξ ἐλλείψεως τοῦ βασικοῦ σεβα-

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

**Η ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΣ ΘΕΚΛΑ
ΠΟΥ ΑΓΚΑΛΙΑΣΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΣΕΒΑΣΘΗΣΑΝ ΤΑ ΘΗΡΙΑ**

ΠΩΣ ΚΑΤΗΣΧΤΗΝΕ ΤΟΥΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΕΣ

Πρὶν ἀπὸ μερικῆς μέρας, στὶς 24 Σεπτεμβρίου, ἐώρταζε ἡ πρωτομάρτυς τοῦ ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ, ἡ ἅγια Θεκλα. Μιὰ ἅγια ὀλίγο γνωστὴ ἴσως σὲ μᾶς τοὺς Ἑλληνας, καὶ στὴ Δύσει φυσικά, πασίγνωστη ὅμως καὶ τιμωμένη στὴν Ἀνατολή. Ἡ Πόλη, ὡς πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, εἶχε ἀρκετοὺς ναοὺς ἀφιερωμένους στὴ μνήμη της. Καὶ στὴν περιοχὴ, ὅπου ἦσαν ἄλλοτε οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς μονῆς τῆς Χώρας, ὑφοῦνται μεγαλοπρεπῆς καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Θεκλας, ποὺ μετετρέπη κατόπιν σὲ τέμενος μουσουλμανικό. Ἡ μνήμη της, ποὺ ἐωρτάζεται πρὸ ἡμερῶν ἐπαναφέρει στὴν μνήμη τῶν Χριστιανῶν, ὅσοι ἐμελέτησαν τὴν ἱστορία τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως, τὴν μεγάλη μορφή καὶ τὴν πίστι πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἰδέαν τῆς ἁγίας αὐτῆς. Μιὰ μορφή ποὺ προβάλλεται εἰς τὸ χριστιανικὸν ἰδεολογικὸν στε-

μοῦ (καὶ κατὰ κόκκινον) πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν. Παρετήρησα δὲ τότε ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαλέξεών μου, ὅτι ἡ ἀπαιτούμενη ἐν ταῖς συνιερουργίαις ἀγγελικὴ ἀρμονία εἶναι τελείως ἐσπαργμένη ἐσωτερικῶς, ψυχικῶς, οἱ περισσότεροι δὲ τῶν συνιερουργούντων ἔχουν τὴν ἀνήσυχον ψυχολογίαν τῶν φυλακίων ὁμόρων κρατῶν, τὰ ὁποῖα τελοῦντα πότε πότε συμπόσια ἐκ συμβολῆς καὶ συνδιασκεδάζοντα δὲν παύουν μ' ὅλα ταῦτα καὶ νὰ ὑποβλέπουν τοὺς συναδέλφους τοῦ ἐτέρου κράτους μήπως δημιουργήσουν εἰς αὐτοὺς παραβίασιν τινα ἐν τοῖς ὅριοις.

Τὰ ἀναπτυθέντα ἐν ταῖς ὡς ἄνω διαλέξεσιν ἠκούσθησαν μετὰ προσοχῆς ἐν σιγῇ καὶ ἡρεμίᾳ, δεοντολογικῶς δὲ πάντες ἐδέχθησαν, ὅτι αὐτὰ εἶναι τὰ διατεταγμένα γραπτῶς ἢ καθεστωτικῶς, ὁ δὲ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος συνέστησε μὲ πατρικὸν τόνον τὰ εἰκότα.

Δυστυχῶς δὲν ἔχω προχείρους τὰς σημειώσεις, τὰς ὁποίας ὡς ἀναμνηστικὰ σημεῖα μετεχειρίσθη τότε διὰ τὰς διαλέξεις, ἀλλ' ἐλπίζω, ὅτι θὰ τὰς εὔρω κάποτε ἐν τῷ ἀρχεῖῳ μου.

† Ὁ πρ. Νευροκοπίου ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ρέωμα ως ένας φωτεινός φάρος, που καταυγάζει τις ψυχές μας. Από το Ίκόνιον τῆς Ἀνατολῆς ἢ Θέκλα. Εἰδωλολάτρισσα ἢ ἀρχόντισσα ἢ μητέρα της, ἢ Θεόκλεια, καὶ φανατικός ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ ἀρραβωνιαστικός της ὁ Θάμυρις, πού τὴν ἀγαποῦσε μὲ φλογερὸ πάθος. Γιατὶ ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ ὁμορφιά. Μιὰ ὁμορφιά πού μαρτυροῦσε καὶ τὸ ὑπέροχο κάλλος τῆς ψυχῆς της. Στὸ σπίτι τοῦ Ὀνησιφόρου, ἐνὸς εὐγενοῦς τοῦ Ίκονίου, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν αἰσθανθῆ σὰν ἓνα ἀόρατο φῶς τὴν δύναμι τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος, εἶχε ἀκούσει ἢ Θεόκλα γιὰ τὶς διδασκαλίες τοῦ Παύλου, καὶ ὅταν ἓνα βράδυ, πού ἔφθασε ὁ ἀπόστολος στὴν πόλι αὐτῆ καὶ κατέλυσε στὸ σπίτι τοῦ Ὀνησιφόρου, ἄκουσε τὴν ὁμιλία καὶ τὴν διδασκαλία του ἢ πανεύμορφη ἀρχοντοπούλα Θεόκλα, αἰσθάνθηκε νὰ ἀγκαλιάζῃ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ φωτίζεται ἢ ψυχὴ της ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὸ πνεῦμα του. Ἀνησύχησε ἢ μητέρα της, ἢ Θεόκλεια, γιὰ τὰ ξεπορτίσματα τῆς κόρης της καὶ γιὰ τὶς βραδυνὲς ἐπισκέψεις στὸ σπίτι ὅπου ἐδίδασκε ὁ ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν. Καὶ περισσότερο ἀνησύχησε γιὰ τὴν ἀδιαφορία πού ἔδειχνε πρὸς τὸν ἀρραβωνιαστικό της, τὸν Θάμυρι. Γι' αὐτὸ ἔπρεπε ν' ἀντιδράσῃ. Συναντήθηκε μὲ τὸν Θάμυρι καὶ συνεφώνησαν νὰ συναντήσῃ τὴ Θεόκλα αὐτὸς καὶ νὰ τῆς ὑποδείξῃ τὸν κίνδυνο πού διέτρεχε ἢ ζωὴ της, τὴν στιγμή πού αὐτὸς ὄνειρευότανε νὰ κάμῃ τὴν ζωὴν της ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο εὐτυχισμένη. Τὸν ἄκουσε ἢ Θεόκλα κινώντας τὸ κεφάλι της, σὰν ν᾿ἠθέλε νὰ δώσῃ σ' αὐτὸν νὰ ἐννοήσῃ πὼς μάταια πασχίζει νὰ ἀλλάξῃ τὶς ἰδέες της.

Ἀπογοητευμένος ὁ Θάμυρις σκέφθηκε νὰ ἐξοντώσῃ τὸν Παῦλο, γιατί μόνο μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ σώσῃ τὴν Θεόκλα ἀπὸ τὸν κίνδυνο πού διέτρεχε. Ἡ μητέρα της, ἢ Θεόκλεια, ἔμεινε σύμφωνη μαζί του.

Σὲ λίγες ἡμέρες προσκάλεσε σὲ πλούσιο γεῦμα, στὸ σπίτι του, δύο ὁπαδοὺς δῆθεν τοῦ ἀποστόλου, πού κατὰ βάθος ἦταν ἐχθροὶ του, ὑποκρινόμενοι τοὺς φίλους : τὸν Δημᾶ καὶ τὸν Ἑρμογένη.

Πλούσια τὰ φαγητὰ καὶ ἄφθονο τὸ γλυκὸ κρασί στὸ γεῦμα αὐτὸ πού παρέθεσε ὁ Θάμυρις καὶ ὅταν σὲ μιὰ στιγμή τοὺς ρώτησε γιὰ τὴν συμπεριφορὰ καὶ τὶς διδασκαλίες τοῦ Παύλου, ἐκεῖνοι ἐκάγχασαν.

— "Ἀρχοντά μου, τοῦ εἶπαν, πρέπει νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὰ νύχια του τὴν ἀρραβωνιαστικιά σου τὴν Θεόκλα πού εἶναι τρελλὰ ἐρωτευμένη μὲ τὸν Παῦλο.

Καὶ μαντεύοντας τὴν ἐκρηξί τῆς δικαιολογημένης ὀργῆς του, προσέθεσαν.

— Δὲν πρέπει ὡς τόσο νὰ σὲ ἀνησυχῇ αὐτό. Κρατεῖς ὅλα τὰ μέσα, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆς τὸν κλέφτη αὐτὸν τῆς εὐτυχίας σου. Κατάγγειλέ τον ἐνώπιον τοῦ ἀνθυπάτου Καστέλιου.

— Δὲν ἔχετε ἄδικο. Θὰ γίνῃ αὐτὸ πού λέτε. Ἄλλὰ ποιά θὰ εἶναι ἡ καταγγελία μου ;

— Ὅτι παραπλανᾷ τὸ πλῆθος καὶ δὲν διστάζει νὰ διακηρύττῃ, ὅτι θὰ σκοτώσῃ ἐσένα, ἄρχοντά μου, γιὰ νὰ ἀρραβωνιασθῇ τὴν Θέκλα.

* *

Τὸ ἴδιο βράδυ ὁ Θάμυρις μαζί μὲ ἓνα πλῆθος ἀπὸ ἄρχοντας καὶ ὑπηρέτες εἰσβάλλει στὸ σπίτι τοῦ Ὀνησιφόρου τὴν ὥρα ἀκριβῶς πού ὁ Παῦλος μιλοῦσε πρὸς ἓνα πολυάριθμο πλῆθος ὀπαδῶν του.

— Τί θέλετε, φωνάζει ὁ Ὀνησιφόρος!

— Τὸν ἄθεο πού κηρύττει νέα δαιμόνια καὶ ζητεῖ νὰ παραπλάνησῃ τίς κοπέλλες τῆς πόλεως.

— Αὐτὸ εἶναι ψέμμα, ἀκούστηκε μιὰ γυναικεία φωνὴ γεμάτη ὀργή.

Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς Θέκλας.

— Θέκλα, κι' ἐσύ ἐδῶ πάντοτε, τῆς λέγει ὁ Θάμυρις.

Ἐκεῖνῃ τὸν ἀγκαλιάζει μ' ἓνα βλέμμα γεμάτο ὀργή καὶ περιφρονητικὰ τοῦ ἀπαντᾷ.

— Καὶ θὰ εἶμαι πάντοτε κοντά του. Ἐσένα, μάθε το λοιπόν, ἀπὸ τὴν στιγμή αὐτὴ δὲν ἔχω σχέσι μαζί σου.

Ἐξάλλος ὁ Θάμυρις δίδει σύνθημα στοὺς ὑπηρέτες του καὶ συλλαμβάνουν τὸν Παῦλο. Τὸν ὀδηγοῦν στὸν ἡγεμόνα, Καστέλλιο πού σὰν ἓνας καινούργιος Πιλάτος τὸν ἐρωτᾷ.

— Ποῖος εἶσαι ἐσύ καὶ τί διδάσκεις;

Ὁ ἀπόστολος ἀπαντᾷ καὶ διευκρινίζει τίς διδασκαλίες του. Δὲν τολμᾷ ὁ ἡγεμόνας νὰ πάρῃ καταδικαστικὴ ἀπόφασι. Ἡ διαταγὴ του εἶναι νὰ τὸν ρίξουν στὴ φυλακὴ καὶ νὰ τὸν φρουροῦν αὐστηρά. Ἡ Θέκλα, ὡστόσο, τὴν ἴδια νύχτα, δωροδοκῶντας πλουσιοπάροχα τοὺς δεσμοφύλακες, ἐμπῆκε στὴ φυλακὴ καὶ κάθησε κοντὰ στὰ πόδια τοῦ Παύλου γιὰ ν' ἀκούσῃ τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦσε τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἡγεμόνας, πού ἐπληροφορήθηκε τὴν ἀφοσίωσι τῆς Θέκλας στὸν Παῦλο καὶ τὴν ἄρνησι τῆς νὰ παντρευθῇ, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας, τὸν Θάμυρι, ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασί του. Στὴν φωτιά! Καὶ δὲν ἄργησε νὰ ἀναφθῇ ἡ πυρὰ γιὰ νὰ

προσφέρει ἢ Θέκλα τὰ νειᾶτα καὶ τὴ ζωὴ της στὶς φλόγες της. Πλῆθος εἶχε συγκεντρωθῆ γιὰ νὰ παραστῆ στὸ θέαμα αὐτό. Γιὰ μιὰ στιγμή ἕνα βᾶρος λές καὶ εἶχε πλακώσει τὰ στήθεια τοῦ πλήθους αὐτοῦ. Καὶ σὲ λίγο τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀλόγων εἰδοποιοῦσε πὼς οἱ στρατιῶτες τοῦ ἡγεμόνα ὠδηγοῦσαν τὴν Θέκλα γιὰ τὸ μαρτύριό της.

Καὶ πράγματι δὲν ἄργησε νὰ ὠδηγηθῆ στὸν τόπο μὲ τὴν ἀναμμένη πυρὰ ἢ Θέκλα. Ἀντίκρουσε λυσσαλέες καὶ ἀπειλητικὲς τίς φλόγες, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δοκιμάσῃ καμμιὰ λιποψυχία.

Σὲ λίγο θὰ ὤρμουσε μέσα στὴν πυρὰ. Μόλις ὅμως τὸ πόδι της ἐπάτησε τὴν πυρὰ, ἕνα μαῦρο σύννεφο ἀπλώθηκε στὸν οὐρανὸ καὶ ἀμέσως κρουνοὶ βροχῆς ἐξαπελύθησαν καὶ ἔσβυσαν τὴν πυρὰ, χωρὶς ἢ Θέκλα νὰ πάθῃ τίποτε καὶ χωρὶς οἱ φλόγες νὰ ἀγγιξοῦν τὸ ἀμόλυντο παρθενικὸ της κορμί. Τὸ θαῦμα κατέπληξε τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸ πλῆθος. Ἀλλὰ δὲν ἦταν μόνο τὸ θαῦμα αὐτό. Ἀργότερα ὁ ἄρχοντας τῆς Ἀντιόχειας ἱκανοποιῶντας τὴν ἐκδικητικὴ ἐπιθυμία ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πιδ σημαίνοντας ἄρχοντας τοῦ τόπου, τοῦ Ἀλεξάνδρου, ποὺ μάταια εἶχε ἐκλιπαρήσει καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιρροὴ τοῦ Παύλου γιὰ νὰ πείσῃ τὴν Θέκλα νὰ τὸν παντρευθῆ, διέταξε νὰ τὴν ρίξουν στὸ στίβο μὲ τὰ θηρία. Ἦταν λιοντάρια τὰ θηρία αὐτά, ποὺ ἀντιμετώπιζε ἢ νεαρὰ παρθένα τοῦ Ἰκονίου. Δὲν ἐδείλιασε μολαταῦτα. Ἐξω τὸ πλῆθος παρακολουθοῦσε μὲ ἀγωνία. Μὰ μόλις ἢ κόρη βρέθηκε ἀνάμεσα στὰ θηρία, κανένα δὲν ὤρμησε ἐναντίον της. Μιὰ λέαινα τὴν ἐσήκωσε στοὺς ὤμους της καὶ ὅλα τὰ ἄλλα λιοντάρια τὴν ἐσεβάσθησαν. Σὲ λίγες μέρες, ὁ σκληρὸς ἄρχοντας τῆς Ἀντιόχειας, διέταξε νὰ τὴν ρίξουν ἀνάμεσα σὲ ἄλλα φοβερώτερα θηρία σὲ μιὰ μεγάλη θηριομαχία. Γιὰ μιὰ στιγμή σὰν νὰ ἐδείλιασε ἢ Θέκλα, ἀλλὰ σὺν ἤλθε ἀπὸ τὸν τρόμο της ἀκούοντας μιὰ φωνὴ νὰ τῆς ψιθυρίζῃ: «Θέκλα! Μὴ φοβηθῆς. Ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ». Ὅρθια τότε ἀντίκρουσε τὰ θηρία. Ἀκίνητα ὅλα τὴν φορὰ αὐτὴν. Ὁ ἄγγελος Κυρίου, ποὺ ἐψιθύρισε τὰ ἐνθαρρυντικὰ λόγια στὸ αὐτὴ τῆς Θέκλας, ὁ ἴδιος αὐτὸς ἄγγελος ὕπνωσε ἀμέσως ὅλα τὰ θηρία τοῦ σταδίου. Τὸ πλῆθος κατὰπληκτο ἀντελήφθη τὸ θαῦμα. Καὶ κατῆσχυμένος ὁ ἡγεμόνας ἀφῆκε ἐλεύθερη τὴν Θέκλα, παρὰ τὴν ἄγρια λύσσα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἡ πρωτομάρτυς συνέχισε τὴν περιπέτειά της μὲ τὸν ἀπόστολο καὶ ξαναγύρισε στὸ Ἰκόνιο. Εἶχε πεθάνει ὁ Θάμυρις καὶ στὴν Θεόκληια, τὴν μητέρα της ποὺ ζοῦσε ἀκόμη, εἶπε ἢ Θέκλα.

— Μπορεῖς τώρα, μητέρα, νὰ πιστέψῃς πὼς ζῆ ὁ Κύριος στοὺς οὐρανοὺς.

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΚΝΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ μακαρίτισσα ἡ γιαγιά μου ἔχω ἀκούσει, πὼς τριάντα δλό-
κληρα χρόνια ἔμεινε ἐδῶ στὸ παλῆδ αὐτὸ Μοναστήρι τοῦ Θεο-
λόγου, δίχως νὰ κατεβῆ οὔτε μιὰ φορὰ στὸ χωριό, πού, ὡς τόσο,
εἶναι ὡς ἓνα τέταρτο μόνο τῆς ὥρας μακρὰ. Καὶ τοῦτο, ἀπὸ
φόβο μήπως καὶ μείνουν σβυστὰ τὰ καντήλια τοῦ ἀγίου! Κι' ἀνι-
στοροῦνε, πὼς σὰν πέθανε, ἐδῶ καὶ πενήντα ἐπάνω - κάτω χρό-
νια, τὸ πρόσωπό της ἔλαμπε μακάριο· καὶ τὸ λείψανό της ἔμοσχο-
βολοῦσε, κι' ὅποιος τὸ ἐπλησίαζε ἔνοιωθε ν' ἀναδίνεται ἀπ' αὐτὸ
μιὰ μυρωδιὰ σὰν νάρδος καὶ σὰν μωσχολίθανο. Ζοῦνε δὲ ἀκόμα
πολλοὶ ἐδῶ στὸ νησί, πού τὸ θυμοῦνται καὶ τὸ διηγοῦνται μὲ
πολὺ θαυμασμό.

*

Ἡ συγχωρεμένη ἦτανε πραγματικὰ μιὰ ἀγία γυναῖκα, πού
εἶχε καταφρονέσει κάθε κοσμικὴ χαρὰ, γιὰ νὰ κερδίση τὴν ψυχὴ
της. Γιατὶ μὲ τὴν καλοπέραση δὲν σιμώνει κανεὶς εὐκολὰ στὴ
Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Κ' ἡ εὐωδία π' ἀνάδινε τὸ λείψανό της
ἦτανε, φαίνεται, παρόμοια μ' ἐκείνη, πού ἀναδίνουν πάντα τοὺς
ὄλοι οἱ τρισμακάριοι ἄγιοι ἄνθρωποι, πού περνοῦν ἀπὸ τὸν κό-
σμο μας αὐτὸν «κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι», καὶ ἡ χάρη τοῦ
Θεοῦ τοὺς διαποτίζει τὴν ὑπαρξὴ μὲ τ' ἀρώματα τοῦ Παραδείσου
του. Καὶ ἡ εὐωδιά τους αὐτὴ σκορπίζεται κι' ἀπλώνεται παντοῦ.
Περνᾷ τὰ βουνά. Σκεπάζει τοὺς κάμπους. Ἀπλώνεται ἐπάνω ἀπὸ
τις θάλασσες. Καὶ μπαίνει καὶ μέσα στὶς βαρεῖες Πολιτεῖες καὶ
τις πλημμυρίζει μὲ τὸ τρισάγιο μῦρο της. Κ' εὐλογημένη εἶναι
ἡ μοῖρα αὐτῶν πού τὴν αἰσθάνονται...

*

Δὲν ξέρω γιατί, ἀπόψε ὅλη τὴ νύχτα ἡ θύμηση αὐτὴ ἐκυ-
ριαρχοῦσε στὸ νοῦ μου. Καὶ τόσο πολὺ μάλιστα, πού δὲν ἤμπο-
ρεσα νὰ κλείσω μάτι. Κι' ὅσο ἐπάσχιζα νὰ τὴν ἀποδιώξω, τόσο
ἀνάβρυσαν μέσα μου ἀπανωτὲς οἱ ἐρωτήσεις, κ' ἐπλημμύριζαν

ἡ ὄσφρησή μου ἀπὸ τὸ ἄρωμα τοῦ λιθανιοῦ. Κι' ὅπως ἡ ὄρνιθα σὰν γεννᾷ, σηκώνεται ἀπὸ τὴν κοίτη της κι' ἀναφτερίζεται καὶ κακαρίζει, ἔτσι κ' ἡ θύμηση αὐτῆ, πού τὴν ἐγέννησεν ὁ νοῦς μου, ἐκακάριζε μέσα μου δυνατά· κι' ἀπόδιωχνε κάθε ἄλλο στοχασμό. Κ' ἡ καρδιά μου στὸ τέλος ἀναστατώθηκεν. Ἄρχισα νὰ ὁσμίζωμαι γύρω μου βαρὺ ἄρωμα νάρδου καὶ μοσκολίδανου. Κι' ὅσο κι' ἂν ἐσκέπαζα τὴν κεφαλή μου μὲ τὰ σεντόνια, ἐνοιωθα, μὲ τρομόκαρδο, τὴ μυρωδιά του.

*

Καὶ τότε, γιὰ νὰ γαληνέψω, καὶ μὲ τὴν προσδοκία, πῶς ἴσως κουρασθῶ καὶ μὲ πάρη εὐεργετικὸς ὕπνος, ἄρχισα—δὲν ξέρω πῶς—νὰ μετρῶ τὰ δοκάρια τῆς σκεπῆς. Τὰ μέτρησα ἀπὸ τὴν ἐπάνω μεριά. Τὰ μέτρησα κι' ἀπὸ τὴν κάτω. Καὶ πάλι τὰ ξαναμέτρησα πολλὰς φορές. Καὶ ταῦρισκα πάντα δέκα ἐπτά...

Ὅστε δεκαεπτὰ δοκάρια ἐσυλλογίσθηκα, ἐχρειάσθηκεν ἡ σκεπή αὐτῆ, γιὰ νὰ στερεωθῆ. Ἄλλες τόσες βέβαια πρέπει νὰναὶ καὶ οἱ ἀρετὲς τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ μπορέση νὰ δαστάξῃ, ὅπως ἡ σκεπή αὐτῆ, τὸ βάρος τ' οὐρανοῦ.

Κι' ἄρχισα νὰ τίς μετρῶ μιὰ μιὰ. Ἀγάπη. Ταπεινοσύνη. Δικαιοσύνη. Ἀγαθότητα. Γνώση. Ἐλεημοσύνη. Πραότητα. Σύμπόνια. Αἰσιοδοξία. Ἐλπίδα... Καὶ δὲν ξέρω πόσες ἄλλες. Κεγὼ—τρισαλλοίμονό μου—δὲν ἔχω στὴν ἐντέλεια καμμιὰ. Κι' ὅσο τὸ συλλογιζόμουνα αὐτό, ἔβλεπα μὲ τρόμο ν' ἀνοίγεται ἐμπρὸς μου μιὰ κατασκότεινη καὶ βουερῆ ἄβυσσος...

*

Σηκώθηκα παραγμένος. Ἐβγήκα στὴν αὐλή. Κ' ἐκάθησα στὸ πέτρινο πεζούλι της. Ἦτανε σύναστρο. Κ' ἔβλεπα μὲ θαυμασμό τὴ σύναξη τῶν ἀστρων. Ὁ καιρὸς ἦτανε κρυαδερός καὶ νοτισμένος. Κι' ἀπέναντί μου ἔφεγγε τὸ Βυζαντινὸ ρρυθμο παραθυράκι τοῦ Θεολόγου, ἀπὸ τὸ φῶς πού ἐσκόρπιζαν τ' ἀσημοκάντηλά του. Ἦ σιωπὴ γύρω μου ἦτανε βαθειά. Δὲν ἄκουες πουρπούρισμα πουλιοῦ. Οὔτε καὶ τρίξιμο ζουζουνιοῦ. Καὶ μοναχὰ ἀπὸ

ψηλά κατέβαιναν ένα υποβλητικό φρούμασμα, σάμπως τ' ἀμέτρητο μελισσολόι τῶν ἄστρον νὰ ἐτίναζεν ἐκεῖ ἐπάνω τὰ φτερά του. Ἀνήσυχο, γιατί ἔδλεπε νᾶρχεται τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, ποὺ θὰ τὰ σκέπαζε σὲ λίγο, καὶ θὰ τ' ἀφάνιζε κάτω ἀπὸ τὰ δικά του μεγάλα χρυσογάλαζα φτερά...

*

Τὰ χώματα γύρω ἐμύριζαν βαρειά. Κ' ἦταν ἡ μυρωδιά τους σὰν τοῦ φρεσκοκομμένου κυδωνιοῦ. Κ' ἔτσι μεθυστική, ἔπως τὰ φύλλα τῆς δάφνης, σὰν τὴν πατοῦν. Ἡ σὰν τὴ σκάφη τοῦ χωριάτικου ζυμωτοῦ. Ὅταν ἡ καλονοικοκυρὰ ἀποζυμώση πλειὰ καὶ τὴν πλύνῃ μὲ χλιαρὸ νερό. Καὶ τὴν καθαρῖζῃ ἀπὸ τ' ἀπομεινάρια τῆς ζύμης.

Καὶ τὴν ἔνοιωθα τώρα τὴν μυρωδιὰν αὐτὴν νὰ κατεδαίνη στὰ σπλάγχχνα μου καὶ νὰ μοῦ τὰ δροσίζῃ. Κι' ὁ νοῦς μου ἀνανοήθηκε τότε, πῶς γιὰ νὰ μοσκοβολοῦνε ἔτσι τὰ χώματα αὐτά, θάχουν κι' αὐτὰ ἀγιάσει, ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη προσφορά τους στὸν ἄνθρωπο· καὶ σ' ὄλα τὰ πλάσματα τοῦ καλοῦ Θεοῦ...

*

Ἀλήθεια, πόσο εἶχε δίκιο ὁ ὄσιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ποὺ ἔλεγε πῶς «οἱ χριστιανοί, ὡς περιπατοῦσιν εἰς τὴν κτίσιν ταύτην εἰς καινοτέρας θέας οὐρανίους ἐμπίπτουσιν· καὶ εἰς δόξας· καὶ εἰς μυστήρια· ἀπὸ τῶν φαινομένων λαμβάνοντες τὰς ἀφορμάς...».

Ὡ! καταξίωσέ με, Θεολόγε μου, νὰ τὰ ξαναβρῶ κι' ἄλλη χρονιά τ' ἅγια αὐτὰ χώματα τοῦ νησιοῦ μου. Στρέφε ἰλαρὰ πάντα τὰ μάτια σου ἀπάνω μου. Βάζε τὸ χέρι σου στὴν ἀτίθασση καρδιά μου, καὶ ἡμέρευέ την. Γέμιζέ την ἀπὸ καλωσύνην, ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἀπὸ ὑπομονή. Καὶ σὰν ἄστρο καθοδηγητικὸ ἢ θύμησή σου, ἄς τιμονεύῃ πάντα τὴ βαρυχειμωνιασμένη μου ζωὴ πρὸς τὴν ἀνέφελην αἰθρία τοῦ Θεοῦ, ποὺ χιλιοευλογημένο ἄς εἶναι τὸ νομὰ του...

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΘΝΙΚΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΜΕΝΟΣ

Συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου καταρτισθὲν «Πρόγραμμα τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», ὅπερ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» (φύλλον 1ης Ὀκτωβρίου), «ἡ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας κληρονομία, ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ, θὰ τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς. Θὰ ἀποφευχθῆ ἡ νοθεία αὐτῆς, θὰ ἐπιβληθῆ ὁμοιομορφία ἐν τῇ ψαλμῳδίᾳ, καὶ ἐν γένει θὰ παταχθῆ πᾶσα ἐν τῷ ψάλλειν ἀσυδοσία».

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δημοσιεύομεν τὸ κάτωθι σχετικὸν ἄρθρον τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου μας κ. Φωτίου Κόντογλου.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ποὺ ἀκούεται καὶ ἡ βυζαντινὴ ψαλμῳδία στὴν Ἑλλάδα. Ναι, αὐτὸ τὸ παράδοξο πρᾶγμα εἶναι ἀληθινὸ! Γιατὶ πολλοὶ Ἕλληνες θέλουνε κάποια Ἑλλάδα, ποὺ νὰ μὴν ἔχη τίποτα ποὺ νᾶναι ἑλληνικόν, σὰν τὴ σκορδαλιά, ποὺ φάγανε μιὰ φορὰ κάποιοι Ἑγγλέζοι, καὶ τὴ φάγανε ἀπὸ εὐγένεια, γιὰ νὰ μὴν προσβάλλουνε τοὺς Ἕλληνες ποὺ τὴν φτιάξανε· καὶ σὰν τοὺς ρωτῆσανε οἱ ἀπόγονοι τοῦ Περικλέους «πῶς τοὺς φάνηκε», (γιατὶ γιὰ ὅλα τὰ δικά μας ρωτᾶμε τοὺς ξένους, γιὰ νὰ πάρουμε ἀπόφαση ἂν εἶνε ὁμορφο ἢ ἄσκημο τὸ κάθε τί), ὅταν λοιπὸν ρωτήσανε τοὺς Ἑγγλέζους ἂν τοὺς ἄρεσε, αὐτοὶ οἱ κακόμοιροι τοὺς ἀποκριθῆκανε: «Ποὺ ὠραία ἦτανε, μονάχα ὅτανε καλύτερη, ἂν δὲν εἶχε μέσα σκόρδο». Λοιπὸν, σκορδαλιὰ χωρὶς σκόρδο θέλανε οἱ δυστυχεῖς οἱ Ἑγγλέζοι, ποὺ κήηκε τὸ στόμα τους, κι' Ἑλλάδα χωρὶς Ἑλληνικότητα θέλουνε κάμποσοι Ἕλληνες. Θέλουνε Ἑλλάδα νὰ ζῆ μὲ ξένη μουσικὴ, μὲ ξένη ζωγραφικὴ, μὲ ξένη λογοτεχνία, μὲ ξένες συνήθειες. Πολλὰ ἀπὸ τὰ πιὸ ἀτίμητα πράγματα, ποὺ ἔκανε ἡ καταβασανισμένη καὶ θαυμαστὴ αὐτὴ φυλὴ, καὶ ποὺ τὰ ἔχει πληρωμένα μὲ ἀγωνίες, μὲ κατατρεγμούς, μὲ αἶμα πολὺ, πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ πνευματικὰ πράγματα, βρῖσκονται ὑπὸ διαγωγμὸν σήμερα ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἕλληνες, καὶ μάλιστα ἐν ὀνόματι τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ, ἡ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ, εἶναι σὰν ληστὲς ἐπιτηρυγμένοι ἀπὸ ἓνα σωστὸ ὠραιοπαθεῖς, ποὺ παριστάνουνε διαρκῶς τὸν κοσμοπολίτη. Μοῦ ἔτυχε πολλὰς φορὰς νὰ μιλήσω μὲ ἀνθρώπους σπουδασμένους καὶ «καλλιεργημένους» ὅπως λέγονται, καὶ ἐνῶ τοὺς ἔπιανε ἱερὸς ἐνθουσιασμός γιὰ τὸ Βυζάντιον καὶ τὴ βυζαντινὴ τέχνη, ὅταν βρισκόντανε μπροστὰ στὰ ἔργα τὰ ἴδια, εἶτε ἀγιογραφίες ἦτανε, εἶτε ψαλμῳδία, μονομιᾶς ἀλλάζανε ὀλότελα, κι' ὄχι μονάχα πάγωνε ὁ ἐνθουσιασμός τους, παρὰ καὶ κατακρί-

νκανε αὐτὰ τὰ ἔργα, σὰν νὰ λέγανε μέσα τους, (χωρὶς ὅμως νὰ τὸ ποῦνε μὲ τὸ στόμα): «Ἄλλιῶς φανταζόμαστε τὴν τέχνη αὐτή, κι' ἄλλιῶς εἶνε στ' ἀληθινά». Μερικοὶ δὲν κρατιοῦνται καὶ λένε ὅ,τι τοὺς κατέβη στὸ κεφάλι, κάποιοι θυμῶνουνε κι' ὅλας γιατί οἱ πρόγονοί μας βυζαντινοὶ δὲν κάνανε μαντόνες. «Ἄβε Μαρία», καὶ τὰ τοιαῦτα. Σὰ νὰ λένε: «Μᾶς κάנוνε ρεζίλι αὐτοὶ οἱ βυζαντινοί. Τοὺς θέλομε προγόνους μας καὶ τοὺς τιμοῦμε, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ κάνονε αὐτὰ πού ἀρέσουν σ' ἐμᾶς». Ἐτυχε κάποιος τέτοιος αἰσθηματολόγος νὰ μοῦ πῆ: «ἀγαπητὲ φίλε, ἰδοὺ ἡ καθαρῶς βυζαντανὴ τέχνη», δείχνοντάς μου κάποιες ἀπὸ ἐκεῖνες τίς χαλκομανιές πού ζωγραφίζουνε σὲ πολλὲς ἐκκλησίες διάφοροι ἐπιγραφοποιοί, παίρνοντάς γιὰ μοντέλλο κάποιοι ξόφυλλο ἀπὸ περιοδικὸ μὲ μιὰ Παναγία τοῦ Μουρίλλο, ἢ μὲ κάποιον Χριστὸ τοῦ Κάρλο Ντόλτσι... Τὸ πιὸ βυζαντινὸ γιὰ δαῦτον, πού τὸν ἔκανε νὰ γίνη σὰν τρελλὸς ἀπὸ τὸ βυζαντινὸν κάλλος, ἦτανε ἓνα τερατούργημα μὲ λαδομπογιὰ, πού παρίστανε τὸν Ἅγιο Γιώργη μὲ τὴν πανοπλία τοῦ Δὸν Κιχώτη, μὲ μουστάκια ἂ λὰ Βαλδουῖνο καὶ Ταγκρέδο, καβαλλικευμένον ἀπάνω σ' ἓνα ἄλογο πού τῶχε παρμένο ἀπὸ τὸ Ναπολέοντα. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ νεωτεριστὴς αὐτὸς ἁγιογράφος εἶχε βρῆ καθὼς φαίνεται σὲ κάποιο περιοδικὸ τυπωμένον ἓνα πίνακα τοῦ μπαρόν Γκρό, ὁ ὁποῖος παριστάνει τὸ Ναπολέοντα, πού περνᾷ τίς Ἄλπεις καὶ τὸν δέρνει τὸ χιόνι. Μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀνεμοζάλη ἢ οὐρὰ τοῦ ἀλόγου ἀνεμοδέρνεται κι' εἶναι κολλημένη στὸ καπούλι, γιατί ὁ ἀγέρας φυσᾷ ἀπὸ πίσω. Λοιπὸν ὁ «εὐφυὴς οὗτος καλλιτέχνης» πῆρε τάδε κουάλε αὐτὸ τὸ ἄλογο κατέβασε τὸ Ναπολέοντα (χάρης εἰς τὴν μαγικὴν ράβδον τῆς τέχνης πού τὴ φοβᾶται κι' ὁ Ναπολέοντας), κι' ἀνέβασε τὸν Ἅγιο Γιώργη - Γοδεφρεῖδο - Δὸν Κιχώτη, πρὸς ἕξαλλον ἐνθουσιασμόν τοῦ βυζαντινολόγου Ἑλληνοῦ πού μοῦ τὸ ἔδειχνε «ὡς θαυμάσιον βυζαντινὸν πρότυπον».

Καὶ μάλιστα ὁ νεωτεριστὴς ἁγιογράφος, ἐπειδὴ πῆρε ἀπὸ ἀλλοῦ τὸν καβαλλάρη κι' ἀπὸ ἀλλοῦ τὸ ἄλογο, δὲν πρόσεξε· καὶ ἐνῶ τὸ ἄλογο τὸ δέρνει ἢ φουρτοῦνα τῶν Ἄλπεων καὶ ἡ οὐρὰ του πάει νὰ ξερριζωθῆ τραβῶντας κατὰ τὸν νοτιᾶ, ὁ μανδύας τοῦ καβαλλάρη ἀναδιπλώνεται ἀπαλὰ ἀπὸ ἄλλην αὔραν, πού φυσᾷ ἀπὸ κεῖ πού κυττάζει τὸ ἄλογο, καὶ πηγαίνει κατὰ τὸ βοριᾶ. Τὸ φόντο παριστάνει μιὰ λίμνη τῆς Φινλανδίας, γυαλιστερὴ σὰν καθρέφτης, μὲ ὠραία ρεφλεδάκια.

Ναί, μὲ τέτοιες λεμονόφλουδες θρέφονται πνευματικὰ πολλοὶ Ἑλληνοί, καὶ μάλιστα «ἐκ τῶν διανοουμένων». Τὸ τί μαθήματα ἔχω ἀκούσει περὶ τοῦ πῶς εἶναι, καὶ (πρὸ πάντων) πῶς π ρ ε π ε ι νὰ εἶναι ἡ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ ἀπὸ κάτι τέτοιους, νὰ

τὸ πῶ, δὲν θὰ τὰ πιστέψῃ κανένας. Πολλὲς ἁμαρτίες ἔχω σβύσει ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου μὲ τὴν ὑπομονή, πού τὰ ἀκούγω, πού οὔτε οἱ ἀσκητὲς τῆς Νιτρίας δὲν τὴν εἶχανε. Κ' οἱ τέτοιες ἔχουने τόση ἐπιπολαιότητα, πού ὅ,τι νὰ πῆς, σὰ νὰ μὴ τοὺς εἶπες τίποτα. Αὐτοὶ θέλουνε σώνει καὶ καλὰ νὰ εἶνε ἡ τέχνη κατὰ τὴν ξερὴ καρδιά τους.

Μὲ τὴ βυζαντινὴ μουσικὴ, ἀκόμα χειρότερα: «Βάρβαρη, ἀσιατικὴ, χύτρα κοχλάζουσα, ἀμανέδες, ρινόφωνη κλπ.». Ἱερά ἀγανάκτησις! Ἐν τῷ μεταξὺ κάθε τι ἐκπορευόμενον ἀπὸ τὴν Εὐρώπην «τάχα» (γιατὶ ἔχουने κάνει μέσα στὸ μυαλό τους καὶ μιὰ Εὐρώπη κατὰ τὸ κέφι τους), εἶνε θεσπέσιον. Τὸ «Κύριε ἐλέησον», κατὰ τὸ «Κύματα γαλανά», ὁ ἀπόστολος μὲ τὰ σέρετσα ἐπιθεωρήσεως, τὸ τροπάρι τῆς Κασσιανῆς ἐν εἶδει «σκέρτσας ἐπιθεωρήσεως, τὸ τροπάρι τῆς Κασσιανῆς ἐν εἶδει «σκέρτσας», ἰδοὺ οἱ «καθ' αὐτὸ» προγονικοὶ ἡμῶν θησαυροί, ἀθάνατοι, σύμφωνοι μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, κύριε! Κάτι ψευδοτραγουδάκια, κάτι γκαρίσματα θεατρικά, εἶνε «τὰ καθ' αὐτὸ βυζαντινά». Ὁ Ἅγιος Γιώργης μὲ τὴν πανοπλία τοῦ Γοδεφρείδου καὶ μὲ τᾶλογο τοῦ Ναπολέοντα, τέτοια ψαλμωδία πρέπει ν' ἀκούγῃ. Ὅλα «ἄσορτί»!

Αὐτὰ εἶνε τὰ χάλια μας. Αὐτὸς ὁ καλπασμὸς μας εἰς τὴν λεωφόρον τῆς προόδου. «Ἔτσι συγχρονιζόμεθα, χωρὶς νὰ παύσωμε νὰ κρατῶμεν τὴν δᾶδα τοῦ ἀθανάτου ἐλληνικοῦ πνεύματος». Νὰ κλάψουμε ἢ νὰ γελάσουμε; Ποῦ καταντήσαμε! Ἐμεῖς ἀσχολούμεθα μὲ τὸν Προύστ, μὲ τὸν Ντεπουσύ, μὲ τὸν Πικασσό. Καὶ στὸ μεταξὺ δίνουμε τέτοιες τσοκνήθρες νὰ φάγῃ ὁ λαὸς μας, αὐτὸς ὁ λαὸς πού θράφηκε μὲ τὰ πιὸ ἐξαισία πνευματικὰ ἄνθη. Φαίνεται πὼς καὶ τὰ ἔθνη χάνουने τὰ λογικά τους, ὅπως κι' οἱ ἄνθρωποι. Αὐτὸ πάθαμε κ' ἡμεῖς, καὶ πετᾶμε διαμάντια, γιὰ νὰ στολισθοῦμε μὲ χάντρες, πού βάζουने στᾶλογα. Αὐτὸ πού γίνεται μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μας εἶνε μιὰ προδοσία πνευματικὴ καταπάνω στὸ ἔθνος μας, καὶ δὲν καταλαβαίνουμε. Τόσα καὶ τόσα τὰ ἔχουμε γιὰ ἐθνικὰ κειμήλια, καὶ χαλᾶμε τὸν κόσμον μήπως τὰ χάσουμε. Τὴν παράδοσή μας ὅμως, ποῦναι τὸ θεμέλιό μας κι' ἡ ρίζα μας, δὲν τὴ λογαριάζουμε γιὰ τίποτα, μάλιστα σὰν τὴν ἔχουμε σὲ ντροπὴ μας. Χαλάσαμε τὸν κόσμον μὲ τὴ γλῶσσα, μὴν τύχη καὶ δὲν γράφουμε στὴν καθαρεύουσα, καὶ γιὰ τὴ μουσικὴ τῆς ἐκκλησίας μας κάναμε καὶ κάνουμε ὅ,τι μπορούμε γιὰ νὰ τὴν ἐξοντώσουμε, νὰ τὴ σβύσουμε, νὰ τὴν ξεχάσουμε, γιὰ νὰ βάλουμε στὴ θέση της κάτι ἀνάλατα ἰταλικά τραγούδια. Κρίμα στὴν ὀρθοδοξία! Κι' αὐτὴ τὴν ἀπίστευτη στραβομάρα μας καταπιανόμαστε νὰ τὴ δικαιολογήσουμε μὲ κάποιες θεωρίες, πού εἶναι «ἐνδελεχεῖς καὶ ἐμπεριστατωμέναι» σὰν τὶς θεωρίες τοῦ βυζαν-

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 20 Ὀκτωβρίου (Ἁγ. Ἀρτεμίου)

(Β' Κορινθ. ια' 31 - ιβ' 9)

«Υπὲρ τοῦ τοιοῦτου καυχῆσομαι» (ιβ' στίχ. 5)

[Γι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο θὰ καυχῆθῶ]

Θούριο προτροπῆς, διθύραμβος δόξης καὶ παιὰν καυχῆσεως εἶναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ θεὸς Παῦλος στὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα. Τὰ λόγια του ἔχουν τόνους τόσο ἰσχυροῦς, τὸ μήνυμά τους εἶναι τόσο βέβαιο κι' ἡ χαρὰ πὺ τὰ ξεχειλίζει τόσο συναρπαστικῆ, ὥστε εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἐπενεργήσουν ἀκόμα καὶ στὴν πιὸ ἀποκαμωμένη χριστιανικῆ ψυχῆ.

Μονάχα ὅποιος λιποθύμησε ψυχικὰ ὀλότελα ἢ, ἀκόμα χειρότερα, πορώθηκε πιά κι' εἶναι κωφὸς καὶ τυφλός, θὰ μείνῃ ἀδιάφορος μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀποστολικὴ σελίδα καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς ἤχους.

Τί νὰ κάνῃ ἐδῶ ὁ Παῦλος; Τί ἄλλο παρὰ νὰ πλέκῃ τὸν ὕμνο τῶν θλίψεων, ὕμνο ἀγάπης, ἀναγνωρίσεως, εὐγνωμοσύνης. Γιατὶ σ' αὐτὲς καὶ μονάχα σ' αὐτὲς κρύβεται ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ, ἡ χαρὰ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μᾶς διαμηνᾷ νὰ μὴ τίς ἀποστραφοῦμε ἀλλὰ νὰ τίς ἀγκαλιάσουμε, νὰ τίς κρατήσουμε σὰν τὸ πολυτιμώτερο δῶρο, νὰ μείνουμε σ' αὐτὲς. Κάθε προσπάθεια νὰ ξεφύγῃ κανεὶς, ν' ἀποσπασθῇ, νὰ δραπετεύσῃ ἀπ' αὐτὲς, εἶναι ἀπώλεια τοῦ Χριστοῦ.

«Ἦδιστα οὖν καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενεῖαις μου», ἀναφωνεῖ ὁ ἀπόστολος. Μ' εὐκολία, μὲ ἡδονή, μὲ ἀπόλαυσι καυχῶμαι καὶ

τινολάτρου, πὺ μοῦ ἔκανε μάθημα ἀπάνω στὸν ἅγιον Γιώργη, πὺ καβάλλησε τ' ἄλογο τοῦ Ναπολέοντα.

Θεὲ μου! Τόσο μπορεῖ νὰ ξεπέσῃ ἓνας λαός, πὺ στάθηκε ἡ γωνιακὴ πέτρα τοῦ Χριστιανισμοῦ! Καὶ πὺ καὶ στὴ σκλαβιά του ἀκόμα ἔκανε πνευματικὰ ἀριστουργήματα, ἐνῶ τώρα μέρα μὲ τὴ μέρα χάνει τὸν χαρακτήρα του, ἐν ὀνόματι τάχα τῆς προόδου καὶ τῆς ἐξελίξεως! Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἀληθινὰ σὰν τὸν ἀπερίσχεφτο τὸν Ἡσαῦ, πὺ πούλησε τὴν πατρογονικὴ κληρονομία του γιὰ ἓνα πιάτο φακῆ, καὶ κείνη νερόβραστη.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

βροντοφωνάζω στα πέρατα τῆς οἰκουμένης, ὅτι τὰ ὅσα ὑποφέρω σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον, εἶναι γιὰ μένα θησαυρὸς ἀνεκτίμητος, ἔρως μοναδικός.

Γιατί; Διότι γιὰ τὸν Παῦλο οἱ θλίψεις δὲν ἦταν ἀπλῶς ἓνα ἀναγκαῖο κακό. Δὲν ἦταν ἀπλῶς ὁ κόπος καὶ τὸ αἷμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ περάσῃ ὥστε νὰ φθάσῃ στὸ ἔνδοξο τέρμα, στὸν στέφανο, πού τοῦ ἐπεφύλασσε ὁ ἀθλοθέτης Ἰησοῦς. Ὁ Παῦλος δὲν ἦταν ἀγνώμων ἀπέναντι τῶν θλίψεων, αὐτῶν τῶν θεραπεινίδων, πού καλλώπιζαν τὴν ψυχὴ του γιὰ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Δὲν ἦταν τυφλός, γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ ὅτι μέσα σ' αὐτὲς ὑπῆρχε ὄχι μονάχα ὁ τρόπος γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸν παράδεισο, ἀλλὰ κι' ὁ ἴδιος ὁ πολυαγαπημένος του Κύριος. Γι' αὐτὸ καὶ «περιβαλλόταν—λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος—τίς ἀλυσίδες σὰν διάδημα». Ἔβλεπε τοὺς σιδερένιους τοὺς κρίκους σὰν τὰ ἴδια τὰ ἀμάραντα κι' ἀνάλαφρα ἄνθη, μὲ τὰ ὁποῖα τοῦ ἔπλεκε στὸν οὐρανὸ ὁ Χριστὸς τὸν στέφανο τῆς δόξης.

Κανεὶς δὲν ὑπέφερε τόσες θλίψεις καὶ τόσο βαρεῖες, κανεὶς δὲν βρέθηκε σὲ τόσες ἀδυναμίες κι' ἀσθένειες, ὅσον ὁ Παῦλος. Αὐτός, ὁ πρωταθλητὴς τοῦ Εὐαγγελίου, πού κατέρριψε ὅλες τίς ἐπιδόσεις καὶ μένει ἀκόμη ἀφθαστος σὲ ὅλα τὰ πεδία τῶν ἀρετῶν, ἤξερε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον τί σημαίνει θλιψὶς γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ, τί κοστίζουν αὐτὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ).

Ἄλλὰ γνώριζε ἐπίσης καὶ πόσο μικρὸ εἶναι τὸ βάρος τους—τὸ τόσο φοβερό, ὅπως φαίνεται στὴν ἀνθρώπινη φύσι—, ὅταν αὐτὸ τὸ βάρος συγκριθῇ μὲ τὸ αἰώνιο βάρος δόξης καὶ χαρᾶς, πού ἀναμένει τὸν Χριστιανὸ μετὰ τὴ νίκη καὶ τὸ ὅποιο ὁ Χριστιανὸς προγεύεται σὲ ἀρκετὸ βαθμὸ κι' ἐδῶ στὴ γῆ. Γι' αὐτὸ κι' ἔγραφε: «Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλιψέως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν».

Τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα, πού ἀκούσαμε, παρέχει μέσα σὲ μιὰ ὥραία ἀντίθεσι αὐτὸ τὸ μέτρο συγκρίσεως. Δυὸ ἀντίθετα γεγονότα, πού ἀναφέρει ἡ περικοπή, τὸ δείχνουν τρανότατα.

Ὁ Παῦλος εἶχε πάει στὴ Δαμασκὸ, γιὰ νὰ τὴν κυριεύσῃ. Ἦταν ἡ πόλις, πού τὸν εἶχε δεχθῆ μετανοημένο καὶ φωτισμένο ἄλλοτε, ὅταν μπροστὰ στὴν καστρόπορτά της, κάτω ἀπὸ τὴ θεία ἔλλαμψι καὶ τὰ πλήγματα τῆς φωνῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἀπὸ διώκτης εἶχε μεταβληθῆ ἀκαριαῶς σὲ ἔνθερο μέλος τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ τώρα, ἀρχιστράτηγος τῆς Χάριτος, βρισκόταν ἐκεῖ μὲ τὴ φιλοδοξία νὰ ἀρπάξῃ ὀλόκληρη τὴ Δαμασκὸ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Διαβόλου καὶ νὰ τὴν προσφέρῃ στὸν βασιλεῖα Χριστοῦ.

Ὁ πόθος του, ὅμως, δὲν πραγματοποιήθηκε. Οἱ δυνάμεις τοῦ σκότους τὸν κατέβαλαν, οἱ ἀρχεὲς τῆς πόλεως τὸν κατεδίωξαν.

Κι' ἡττημένος, με τὴν καρδιά σπαραγμένη, ἀναγκάζεται σὲ φυγή. Ντροπιασμένον, μέσα σὲ ἓνα κοφίνι, οἱ πιστοὶ τὸν κατεβάζουν νύχτα ἀπὸ τὰ τείχη τῆς ἄπαρτης πόλεως.

Εἶναι μιὰ θλίψις μεγάλη, πού τὴ χαρακτηρίζει μιὰ συμβολικὴ πτώσις. Ὁ Παῦλος εἶχε βάλει ἓνα ὑψηλὴ σκοπὸ. Καὶ δὲν τὸν ἔφρασε. Κι' ἔπεσε. Τὸν κατέβασαν ἄπρακτο, ἀνήμερο ἀπὸ τὰ τείχη οἱ φίλοι του. Ἔπεσε ἔτσι ἀπὸ ὕψος πέντε, δέκα μέτρων.

Ἄλλὰ ἀκοῦστε τώρα ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὴ συνέχεια. Ὑστερα ἀπὸ τὴ μνημόνευσι αὐτοῦ τοῦ λυπηροῦ γεγονότος, ὁ ἀπόστολος ἔρχεται εὐθὺς σ' ἓνα ἄλλο. «Οἶδα ἄνθρωπον πρὸ ἐτῶν δέκα τεσσάρων, εἶτε ἐν σώματι εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα — ὁ Θεὸς οἶδεν— ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ».

Πρόκειται γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ὁ ἴδιος, πού ἔπεσε ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Δαμασκοῦ, ἀνεκλύεται, ὑψώνεται ὡς τὸν τρίτο οὐρανὸ, ὡς τὴν καρδιά τοῦ παραδείσου, ἐνῶ ἀκόμα φορεῖ τὸν πηλὸ τῆς ἀνθρώπινης σάρκας, ἐνῶ ἀκόμα ἀγωνίζεται καὶ προσκόπτει σὲ τόσες θλίψεις ἐδῶ κάτω. Κι' ἀκούει ἐκεῖ λόγια καὶ βλέπει πράγματα, πού δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσουν σ' ἀνθρώπινη ἀκοὴ κι' ὄρασι.

Ἔπεσε ἀπὸ λίγα μέτρα. Ὑψώθηκε σὲ ἀμέτρητο ὕψος. Ἡ πτώσις του στάθηκε τὸ μέτρο τῶν θλίψεων. Ἡ ἀνάσυρσις του στὸν πόλο τοῦ ἄνω κόσμου εἶναι τὸ μέτρο τῆς δόξης καὶ τῆς μακαριότητος, πού ἐπιφυλάσσει ὁ Χριστὸς σὲ ὅσους ὑποφέρουν γι' αὐτόν.

Πῶς, λοιπόν, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ βρῆ ἀπήχησι αὐτὴ ἡ πληροφορία, πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὸν μεγάλο ἀγωνιστὴ Παῦλο; Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο πού ἔφρασε ὡς τὸν βυθὸ τῶν θλίψεων κι' ὡς τὸ ἀκρότατο ὕψος τοῦ οὐρανοῦ; Ἐνα τίποτε σχεδὸν—μᾶς πληροφορεῖ—εἶναι κι' ἡ πιὸ μεγάλη θλίψις σ' αὐτόν τὸν κόσμον, ὅταν παραβληθῆ με τὸ σύμπαν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ. Τί εἶναι τὰ πέντε καὶ τὰ δέκα μέτρα μιᾶς πτώσεως σὲ σύγκρισι με τὸ ὕψος, πού χωρίζει τὴ γῆ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τοῦ οὐρανοῦ;

Σαλπίζει ἔγερσι, προσφέρει θάρρος, δίνει οἶστρο τὸ μήνυμα τοῦ Παύλου. Ἄς μὴ μείνουμε, λοιπόν, γονατισμένοι, λιπόψυχοι καταμεσῆς τοῦ σταδίου. Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ἀποστόλου σφίγγουν τοὺς ἄρμους τῆς ψυχῆς καὶ τὴν κεντρίζουν, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴ σταδιοδρομία πού ἀνέλαβε, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ ἀλειπτῆριον τοῦ βαπτίσματος.

Δὲν καλοῦμαστε ὅλοι νὰ καταρρίψουμε τὶς μεγάλες ἐπιδόσεις. Καλοῦμαστε ἀπλῶς νὰ τρέξουμε στὸν ἀπροκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ὅχι μὲ φόβον στὶς θλίψεις, ἀλλὰ μ' ἀγάπην σ' αὐτές, γιὰτι μονάχα αὐτὲς μᾶς δίνουν τὸν Χριστό.

Καλοῦμαστε ἀπλῶς — κι' αὐτὴ εἶναι ἡ νίκη— νὰ βρεθοῦμε μέσα στὴν οὐρὰ τοῦ μυστηριώδους κομήτη, πού με λαμπρὴ κε-

φαλή τὸν Χριστὸ καὶ φωτεινὰ μόρια τοὺς ἀγίους καὶ τοὺς πιστοὺς, βγαίνει ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς ἀπωλείας καὶ χάνεται στὰ βᾶθη τοῦ οὐρανοῦ.

Ἄς μὴ μείνη, ἀδελφοί, κανεὶς πίσω σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νὰ ἀποκοπῆ. Ἀγαπῶντας τὶς θλίψεις, ἀγωνιζόμενοι μέσα σ' αὐτές, ἄς ἀνήκουμε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα ἔστω καὶ στὰ τελευταῖα ἴχνη τοῦ νοητοῦ κομήτη, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἀμήν.

Κυριακὴ 27 Ὀκτωβρίου (Κ' Λουκᾶ)

(Γαλάτ. α' 11-19)

«... Ἠκούσατε... ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» (Στίχ. 13)

[... Ἐχετε ἀκουστὰ πὼς ὑπερβολικὰ κατέτρεχα τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ]

Καὶ ποιός, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δὲν τὸ εἶχε ἀκουστὰ καὶ δὲν τὸ γνῶριζε; Καὶ ποιά πιστὴ ψυχὴ, μέσα στὴν Ἐκκλησία, δὲν δόξαζε τὸν Κύριο καὶ δὲν ἱλιγγιοῦσε γεμάτη θαυμασμὸ κι' ἀγαλλίασι μπροστὰ σ' ἐκεῖνο τὸ τεράστιο, κατόρθωμα τῆς θείας χάριτος;

Ὁ Παῦλος, ὁ ἀφθαστος διασκελιστὴς στὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν, ὁ κορυφαῖος ἀπόστολος, ὁ οὐρανομήκης ἀναζητητὴς καὶ πραγματοποῖδς τῆς τελειότητος, εἶχε ξεκινήσει ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τοῦ κακοῦ γιὰ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ ὅπου ἦταν φτασμένος.

Δὲν τὸ ἔκρυβε, ἀλλὰ τὸ διευτυμπάνιζε σὲ κάθε εὐκαιρία μ' εὐγνωμοσύνη, σὰν τὴν πιὸ δυνατὴ ἀπόδειξι τῆς σοφίας, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ—, αὐτὸ τὸ προηγούμενο.

Ἐγὼ —φώναζε στοὺς χριστιανούς καὶ σ' ἐκείνους πού πάσχιζε νὰ ἐλύσῃ στὴ σωτηρία— ἤμουν πρῶτα μεγάλος διώκτης τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἀνῆκα ἀπλῶς στοὺς δυσπίστους ἢ τοὺς ἀδιὰφόρους. Ἦμουν ἐχθρὸς λυσσωδῆς τοῦ Εὐαγγελίου, πού τώρα κηρύσσω, ἀντίμαχος τοῦ Ἰησοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖον τώρα καταβάλλω τόσους κόπους, διατρέχω τόσους κινδύνους, ὑπομένω τόσες θλίψεις, στερήσεις καὶ δοκιμασίες. Ἡ χάρις τοῦ μ' ἔκαμε ὅ,τι ἔγινε. Αὐτὴ ἀναποδογύρισε τὸ μῖσος μου σὲ ἀγάπη, τὴν ἐνεργητικότητά μου ὡς διώκτη σὲ ἐνεργητικότητα ἀποστόλου, τὸ παραπάτημά μου στὰ σκοτάδια σὲ ἀνάβασι στὶς κορυφές τοῦ θείου φωτός.

Σᾶς ὑπενθυμίζω ἓνα πρᾶγμα, πού πρέπει νὰ τὸ βάλετε στὴν καρδιά σας ὅλοι ὅσοι δεινὰ χειμάζεστε ἀπὸ τὶς ἐφόδους τῆς ἀμαρτίας, ὅλοι ὅσοι βαδίζετε μέσα σὲ νιφάδες πειρασμῶν. Καὶ τὸ θυμίζω καὶ σὲ σᾶς πού ἀκοῦτε τώρα ἀπὸ τὸ στόμα μου τὸ Εὐαγγέλιο καὶ βλέπετε κάτω ἀπὸ τὸ φῶς του πόσα μακριὰ ἀπὸ τὸ Θεὸ εἶχατε

φτάσει. Ποιὸ εἶναι αὐτὸ πού θέλω νὰ τυπώσω στὴν καρδιά σας; Τὴν ἀλήθεια, τὸ γεγονός ὅτι ὅπου πλεονάζει ἡ ἁμαρτία, ἐκεῖ ξεχειλίζει ἡ χάρις.

Εἶναι τόσο φιλότιμη ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ, ὥστε ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ὅλα εἶναι ἐναντίον της, ἀρέσκειται νὰ φανερώνη τὴ δύναμίν της, τὴν ἐπιμονή της, τὴν ἀήττητη ὁρμή της. "Ὅπου ἡ πτώσις εἶναι μεγάλη, ἐκεῖ τὸ σῆκωμα ἀποδείχεται πῶς θαυμαστό. "Ὅπου πλεονάζει ἡ ἐνοχή, ἐκεῖ παρουσιάζεται περίσσια καὶ πέρα ἀπὸ ὅλα τὰ ὄρια ἡ ἀπολύτρωσις. Ὁ ἄνθρωπος πού βρέθηκε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεό, βρίσκεται ξαφνικὰ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἁμαρτία ἔχει δύο ἐξώθυρες. Τὴ μιὰ μπροστά, ἀπ' ὅπου βγαίνουν εὐκόλα πολλές ψυχές σὲ ὑπάντησι τοῦ Χριστοῦ, γιατί δὲν ἔχουν προχωρήσει πολὺ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ δὲν τις χωρίζουν παρὰ λίγα βήματα γιὰ νὰ φτάσουν αὐτὴ τὴν πόρτα. Γιὰ κάποιες ἄλλες ψυχές, ὅμως, πολὺ ἀμαρταλές, πού προχωροῦν διαρκῶς στὰ βάθη τοῦ κακοῦ, νομίζοντας πὼς ἔτσι ξεμακραίνουν ἀνεπανόρθωτα ἀπὸ τὸν Χριστό, ἀποκαλύπτεται συχνὰ πὼς ὁ οὐρανὸς ὑπάρχει κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, γιατί κι' ἀπὸ ἀπέναντι βρίσκεται μιὰ ἄλλη ἐξώθυρα πρὸς τὴ σωτηρία.

Εἶσαι βαρῆμένος, λέγει ὁ Παῦλος, μὲ θανάσιμα φταιξίματα; Μὴν ἀπελπίζεσαι. Βρίσκεσαι πολὺ πῶς κοντὰ στὸν Σωτῆρα ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους, πού δὲν ἔπραξαν ὅσα ἀνομήματα ἔπραξες ἐσὺ. Πάρε παράδειγμα ἐμένα, πού ἐδίωξα τὴν Ἐκκλησία ὅσο κανεὶς ἄλλος, «πνέοντας ἐναντίον της ἀπειλή καὶ φόνο». Πάρε παράδειγμα τὸν τελώνη, τὴν πόρνη καὶ τὸ ληστή, τὸν Αὐγουστῖνο, τὴ Μαρία τὴν Αἰγυπτία καὶ τόσους ἄλλους ἁγίους, πού βρίσκονταν βουτηγμένοι στὴν ἁμαρτία ὡς τὸ λαίμω καὶ βυθίσθησαν ἔπειτα στὸ ξεχειλισμὰ τῆς Χάριτος.

Δὲν τὸ λέγει αὐτὸ ρητὰ κι' ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς;

Δὲν ἤρθα, λέγει, παρὰ γιὰ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς ἁμαρτίας, γιὰ τοὺς δεσμίους τοῦ Διαβόλου. ἤρθα νὰ τοὺς ἐλευθερώσω, θραύοντας τις ἀλυσίδες τους, ἀρπάζοντάς τους ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ κακοῦ.

Ἐπὶ τοῦ ἔργου ἔχουν μεγάλες πιθανότητες νὰ σωθοῦν. Εἶναι ἐκεῖνες, πού ἀφήνονται νὰ πνιγοῦν στὰ ρηχὰ τῆς ἁμαρτίας, οἱ ψυχές οἱ χλιαρές.

Καὶ σ' αὐτὲς λέγω, στὴν Ἀποκάλυψίν μου: ἐπειδὴ δὲν εἶστε οὔτε ψυχρὲς οὔτε θερμὲς, θὰ σᾶς ἐμέσω ἀπὸ τὸ στόμα μου. Ἐνῶ ἀπεναντίας, ὅσοι δοκίμασαν βαθεῖα τὴν ἁμαρτία, ὅσοι ὑπέφεραν πολὺ μέσα σ' αὐτή, εἶναι προετοιμασμένοι νὰ μὲ νοιώσουν, νὰ μὲ ποθήσουν, νὰ μὲ ἀναζητήσουν. Αὐτοὶ εἶναι ὁ γλυκὺς στόχος τῆς ἀγάπης μου, οἱ ὑποψήφιοι μεγάλοι ἅγιοί μου, τὰ ἀκριβὰ λάφυρά μου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδες. Δημήτριον Ζαχαριουδάκη, Νίβρητον Ἡρακλείου Κρήτης. Σᾶς ἀπαντήσαμεν δι' ἐπιστολῆς. Ἐλπίζομεν ἤδη νὰ τὴν ἔχετε λάβει. Ἐὰν θέλετε συμπληρωματικὰ πληροφορίας γράματέ μας ἐκ νέου.—**Αίδες.** Ἰωάννην Τσελεπιδην, Χωριστὴν Δράμας. Ἐμμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διαφωνήσωμεν ὡς πρὸς τὸ «συμπέρασμα» τῆς ἐπιστολῆς σας. Τὸ «Ἡμερολόγιο «Φαρλέκα», ἀποτελεῖ τὸ ἐπίσημον «Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον», ὡς ἀναγράφει ἡ ὑπ' ἀρ. 879/27 Αὐγούστου 1956 Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος. Τοῦτο ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ 1954 καὶ ἐξῆς ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπομένως δὲν εἶναι ἔργον τοῦ «κάθε ἐκδότου», ἀλλ' ἔχει ἐπίσημον καὶ ἐπεύθυνον προέλευσιν. Διὰ τὰ ἄλλα παρεμφερῆ βοηθήματα καλὸν εἶναι νὰ ἀναγνώσετε τὴν ἀνωτέρω ἐγκύκλιον τῆς Ἱ. Συνόδου. Δημοσιεύεται εἰς τὴν 1ην σελίδα τοῦ «Ἡμερολογίου».—**Αίδες.** «Δ. Μ. Ὑπαιθρον». Ἐχομεν γράψει ἐπανειλημμένως ὅτι εἰς ἀνυπογράφους ἐπιστολάς δὲν ἀπαντῶμεν. Ἐὰν δὲν θέλετε νὰ ἀναγραφῆ τὸ ὄνομά σας εἰς τὸν «Ἐφημέριον», ἡμπορεῖτε νὰ μᾶς τὸ γράψετε. Ἐμμεῖς τότε θὰ διαφυλάξωμεν τὴν ἀνωνυμίαν σας.—**Αίδες.** Ἀθανάσιον Χαλκιᾶν, Στανὸν Χαλκιδικῆς. Μηναιὰ ἐκδόσεως Ἰωάννου Νικολαΐδου δὲν ὑπάρχουν. Ἐὰν ἐπιθυμεῖτε ἄλλην ἐκδοσιν γράφατε εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰαίου 1, Ἀθῆναι.—**Αίδες.** Δημήτριον Οἰκονόμον, Ἱ. Ναὸν Μεταμορφώσεως Βόλου. Διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους θερμῶς σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Αἱ σκέψεις σας εἶναι πράγματι ὀρθαί. Σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ἀποριῶν, σᾶς πληροφοροῦμεν ὅτι συντόμως θὰ καθιερωθῆ εἰδικὴ στήλη εἰς τὸν «Ἐφημέριον». Ὅπως ἔχετε παρατηρήσει κατ' ἔτος δημοσιεύεται ἀνεξάρτητος σειρὰ κηρυγμάτων. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδημοσιεύθη σειρὰ Ἐθαγγελικῶν Κηρυγμάτων κατὰ δὲ τὸ τρ. ἔτος δημοσιεύομεν σειρὰν ἀποστολικῶν ποιούτων. Διὰ τὰ τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου» θὰ προσπαθήσωμεν νὰ σᾶς τακτοποιήσωμεν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν «Θεολογίαν» θὰ πρέπει νὰ ἔχομεν βεβαίωσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς σας, ὅτι εἰσθε πτυχιούχος. Εὐθύς ὡς λάβομεν τὴν ἀνωτέρω βεβαίωσιν θὰ σᾶς ἐγγράψωμεν. Ἐπιταγὴ σας ἐλήφθη.—**Αίδες.** Παπαγεώργιον Πεχλιβανίδην, Σωτήραν. Σᾶς συγχαίρομεν διὰ τὰς πλήρης ἱεροπρεπείας καὶ ὑψηλοῦ χριστιανικοῦ φρονήματος παρατηρήσεις σας. Ὁ «Ἐφημέριος» κατ' ἐπανάληψιν ἔχει ἀσχοληθῆ μὲ τὰ θέ-

Αὐτὰ λέγουν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ Χριστὸς κι' ἡ τρανὴ ἡχώ του, ὁ Παῦλος, σ' ὅσους ἀμάρτησαν πολὺ. Εἶθε νὰ φτάσῃ αὐτὴ ἡ φωνὴ στὴν καρδιά τους. Κι' εἶθε νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ σ' αὐτοὺς τὸ θαυμάσιο γεγονός, ποῦ ὁ Παῦλος βεβαιώνει μὲ τὴ δική του περίπτωσι καὶ μ' ἐκεῖνα τὰ ἐξάίσια λόγια του, ποῦ ἀναφέραμε πρὶν: Ὅπου πλεόνασε ἡ ἁμαρτία, ἐκεῖ ὑπερεπερίσσευσε ἡ Χάρις. Ἀμήν.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ματα τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν. Προχθίως σὰς παραπέμπωμεν εἰς τὸ διαφο-
ριστικώτατον ἄρθρον τοῦ ἱεροκήρυκος Ἀρχιμ. Π. Χριστοδουλιᾶ, τὸ ὅποιον
ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν τόμον τοῦ παρ. ἔτους (1956) σ. 115.—**Αἶδες. Κων-
σταντῖνον Ξένον, Λοῦχα Ζακύνθου.** Εὐχαρίστως σὰς πληροφοροῦμεν ὅτι
τὸ δάνσιόν σας ἐνεκρίθη. Ἐλπίζομεν ἐντός τῶν προσεχῶν ἡμερῶν νὰ λά-
βετε σχετικὴν εἰδοποίησιν. Τὸ ἐγκριθὲν ποσὸν θὰ τὸ λάβετε μέσφ τῆς
Ἰ. Μητροπόλεώς σας.—**Αἶδες. Ἰωάννην Σιδηρουργόν, Ὑδροῦσαν Σά-
μου.** Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον εἶχομεν ἀναγγίλει τὴν ἀπονομὴν τῆς
συντάξεώς σας. Θὰ λάβετε 768 δραμὰς μηνιαίως ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1957.
Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο ἔχει ὑπολογισθῆ καὶ ἡ τελευταία αὐξήσις. Ἐφ' ἀπαξ
θὰ λάβετε 3070 δραμὰς. Εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ὀφείλετε δι' ἀσφάλιστρα δεχ.
2467. Τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ κρατηθῆ ἀπὸ τὸ ἐφ' ἀπαξ. Εἰς τὴν τελευταίαν
σας ἐπιστολὴν γράφατε ὅτι ἡ σύνταξις σας θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνέρχεται εἰς 918
δραμὰς. Τοιαύτη σύνταξις παρέχεται εἰς τοὺς ἔχοντας ὄχι 35ετῆ ἐφημεριακὴν
ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ 35ετῆ συμμετοχὴν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Δηλ. εἰς ἐκείνους οἱ
ὅποιοι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. (1930) καταβάλλον ἀσφάλιστρα
καὶ οἱ ὅποιοι ἐπὶ πλέον ἔχουν ἐξαγοράσει καὶ τὰ ὑπολοιπόμενα 8 ἔτη.
Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν δὲν ὑπάρχουν πρὸς τὸ
παρὸν ἐφημέριοι. Ἐσοῖς ἀνήκετε εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐξερχομένων
μετὰ 27 ἐτῶν συμμετοχῆν. Ἀναγνώσατε προσεκτικῶς τὴν σελίδα 151 τοῦ
«Ἐφημερίου».—**Αἶδες. Στυλ. Σπυράκη, Ἀσῆ Γωνιᾶν Ἀποκορώνου
Κρήτης.** Ἡ αἰτήσις σας ἐνεκρίθη κατ' ἀρχὴν, χωρὶς βεβαίως τοῦτο νὰ ση-
μαίνῃ ὅτι θὰ ἐγκριθῆ τελικῶς. Τοῦτο θὰ ἐξαρηθῆ ἐκ τῆς πληρότητος τῶν
δικαιολογητικῶν σας καὶ ἐκ τῆς υπάρξεως τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων
διὰ τὴν χορήγησιν τοῦ δανείου.—**Αἶδες. Ἀντώνιον Βελούδην, Ἀγκί-
στριον.** Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον σὰς ἀπαντήσαμεν σχετικῶς.—**Αἶδες.
Π. Μιχαηλίδην, Βελανίδια Λακωνίας.** Πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς
τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀσφαλίζονται καὶ οἱ ὑπάλληλοι αὐτοῦ καὶ τῶν Ἰ. Μητροπό-
λεων, ἐπομένως δὲν εἶναι περίεργον ὅτι ὑπάρχουν ἠσφαλισμένοι γεννηθέν-
τες κατὰ τὰ ἔτη 1931-1935. Ἄλλοτε ὑπάρχουν ἱερομόναχοι μικρᾶς ἡλι-
κίας εἰς τοὺς ὁποίους ἔχουν ἀνατεθῆ προσωρινῶς καθήκοντα ἐφημερίων.
Ἡ «σύνταξις λόγφ γάμου» ἀφορᾷ εἰς γυναῖκας ὑπάλληλους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.,
αἱ ὅποιαι μετὰ τὸν γάμον τῶν παρητήθησαν καὶ ἔλαβον σύνταξιν.—**Αἶδες.
Νικ. Τσάκον, Πάλιουρα Χαλκίδος.** Ἀπάντησιν θὰ λάβετε ἀπὸ τὸ Τ.Α.Κ.Ε.
ἐντός τῶν προσεχῶν ἡμερῶν.—**Αἶδες. Δημήτριον Γεωρ. Ἀσημακόπου-
λον, Διμνίσταν Ναυπακτίας.** Ἡ συντεταγία σας ἐκρίθη ἀκατάλληλος διὰ
τὸν «Ἐφημέριον».—**Αἶδες. Μιχαὴλ Νοτίδην, Ἡγουμενίσταν Ἰωαννί-
νων.** Ὡς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος ἐγράψαμεν, τὰ δικαιολογητικά
σας ἐλήφθησαν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Εἰς τὴν πρώτην συνεδρίαν τοῦ Δ Συμ-
βουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. θὰ συζητηθῆ καὶ ἡ ἰδική σας αἴτησις. Εὐθὺς ὡς
ἔχομεν νεώτερα περὶ τῆς ὑποθέσεώς σας θὰ σὰς γράψωμεν. Παρακολου-
θῆτε τὴν στήλην τῆς ἀλληλογραφίας.— **Κον Δ.Ε.Χ.** Σχετικῶς μετὰ τὰ ἀπαι-

τούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν κενῆς ἡφμεριακῆς θέσεως ὡς ἀπληρήσαμεν ἰδιαιτέρως. Εἰς προσεχῆς τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου» θὰ γράψωμεν ἀναλυτικῶς περὶ αὐτῶν. Ἐφ' ὅσον θὰ ἠθέλατε περισσοτέρας πληροφορίας νὰ μᾶς γράψετε ἐκ νέου.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ὑμεῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε. — **Χρυσόστομος**, Ὁ δεύτερος περὶ ἱερωσύνης λόγος (μετάφρ. **Θεοδόση Σπεράντζα**). — **Σεβ. Μητροπ. πρ. Νευροκοπίου κ. Γεωργίου**, Ἱεροτελεστικά, Τυπικά, Σχόλια. — **Βασ. Ἡλιάδη**, Ἡ Πρωτομάρτυς Θέκλα. — **Ἀνθίμου Θεολογίτου**, Ἡ μυρωδιὰ τῆς γῆς. — **Φωτίου Κόντογλου**, Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ Ἐθνικὸς θησαυρὸς περιφρονημένος. — **Βασ. Μουστάκη**, Κηρύγματα εἰς τὰ Ἀποστολικά ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν. — Ἀλληλογραφία.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κ.λ.), Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

Παρακαλοῦνται τὰ Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα, ὅπως ἐπιστρέφουν συμπληρωμένας τὰς κατὰ τρίμηνον ἀποστέλλομένας καταστάσεις μεταβολῶν τῶν Ἐφημερίων. Ἄνευ τῶν καταστάσεων τούτων εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐνημέρωσις τοῦ Περιδικοῦ ἐπὶ τῶν γινομένων μεταθέσεων, διορισμῶν, θανάτων καὶ λοιπῶν μεταβολῶν.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐπεύθυνος Τυπ/φείου : **Τ. Ρούτσης**, Κονκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδῶν.